

Адміністративне ПРАВО і ПРОЦЕС

ISSN 2227-796X

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 3 (42)/2023

Журнал «Адміністративне право і процес» містить результати сучасних наукових досліджень у галузі адміністративного та адміністративного процесуального права України й зарубіжних країн. Дописувачами журналу є провідні українські та європейські вчені, молоді науковці, юристи-практики. Запропонована структура журналу відтворює систему адміністративного права, адміністративного процесуального права, яка відповідає сучасному європейському вченню про сутність і внутрішню побудову цих галузей права.

Для науковців, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, юристів-практиків, а також студентів юридичних факультетів та вищих навчальних закладів юридичного спрямування.

**Видається чотири рази на рік
Засновано 2012 року**

Включено до переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з юридичних дисциплін (081 – Право) (Наказ Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1643)

Статті у виданні перевірені на наявність плагиату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

**Журнал внесений
до Index Copernicus International**

Адреса редакційної колегії:
вул. Володимирська, 60,
м. Київ, 01601, Україна
Телефон: +38 (099) 608 73 25
E-mail: aprlaw@uni.kiev.ua
Зареєстровано:
Державною реєстраційною
службою України.
Свідоцтво про державну
реєстрацію –
КВ № 18863–7663 Р
від 28.04.12
Засновник:
Київський національний
університет
імені Тараса Шевченка.

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Редакційна рада

**Мельник
Роман
Сергійович**

доктор юридичних наук, професор, професор
Вищої школи права Університету КАЗГЮУ
імені М. С. Нарікбасва, головний редактор журналу;

**Гревцова
Радміла
Юрійвна**

кандидат юридичних наук, доцент, директор Центру
медичного права юридичного факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка;

**Кормич
Борис
Анатолійович**

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри
морського та митного права Національного університету
«Одеська юридична академія»;

**Кузнichenko
Сергій
Олександрович**

доктор юридичних наук, професор;

**Лукач
Ірина
Володимирівна**

доктор юридичних наук, професор;

**Посидинок
Валерія Вікторівна**

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри
господарського права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка;
професор Університету Миколаса Ромеріса, член Комісії
з розгляду адміністративних спорів Литви (Литва);

**Доктор
Еггле
Білевичюте**

професор Лабораторії правосуддя, Лабораторії прав людини
юридичного факультету Інституту публічного права
Університету Миколаса Ромеріса (Литва);

**Доктор
Тома
Бірмонтіен**

професор, завідувач кафедри Жана Монне
Кентерберійського університету (Нова Зеландія);

**Наталія
Чабан**

доцент юридичного факультету Загребського
університету (Хорватія);

**Лана
Офак**

кандидат юридичних наук, доцент кафедри
адміністративного права юридичного факультету
Кіпрського Університету (Кіпр);

**Костас
Параскева**

народний депутат України, доктор юридичних наук,
професор;

**Совгира
Ольга
Володимирівна**

науковий працівник в галузі міжнародного права Інституту
міжнародних правових досліджень (ISGI) Національної
дослідницької ради (CNR) (Рим, Італія);

**Джанфранко
Тамбуреллі**

Лабораторія соціальних технологій, Лабораторія
посередництва та сталого розв'язання конфліктів
юридичного факультету Інституту публічного права
Університету Миколаса Ромеріса (Литва);

**Доктор
Агне
Тваронавічіс**

доктор юридичних наук, професор, Університет Гранади
(Іспанія).

Administrative LAW and PROCESS

SCIENTIFIC AND PRACTICAL JOURNAL

№ 3 (42)/2023

"Administrative law and process" publishes the findings of research on administrative law and administrative procedural law of Ukraine and foreign countries. Authors of the journal are leading Ukrainian and European scholars, young researchers, legal practitioners. The journal's structure renders the system of administrative law, administrative procedural law which is in line with modern European doctrine of the essence and internal composition of the above law branches.

Target readers are representatives of public and local authorities, legal practitioners as well as students of law faculties and law schools.

Frequency: four times a year
Established in 2012

The journal is entered into the list of Ukrainian scientific professional editions (category "B") in juridical disciplines (081 – Law) (The Order of the Ministry of Science and Education of Ukraine dated December 28, 2019 No 1643)

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

The journal is included in Index Copernicus International

Address of the editorial office
60 Volodymyrska str.,
Kyiv, 01601, Ukraine
Contact number:
+38 (099) 608 73 25
E-mail: applaw@uni.kiev.ua
Registered by the Ministry of Justice of Ukraine
Certificate of state registration
KB № 18863 – 7663 P
dated 28.04.12

Founder:
Taras Shevchenko National
University of Kyiv.

Publishing house
"Helvetica"
2023

Editorial Board

Melnyk Roman Serhiiovych

Hrevtsova Radmila Yuriiivna

Kormych Borys Anatoliiovych

Kuznichenko Serhii Oleksandrovych

Lukach Iryna Volodymyrivna

Poiedynok Valeriia Viktorivna

Prof. Dr. Eglė Bilevičiūtė

Dr. Toma Birmontien

Natalia Chaban

Lana Ofak

Costas Paraskeva

Olga V. Sovgyria

Gianfranco Tamburelli

Dr. Agne Tvaronaviciene

Estanislao Arana Garcia

Doctor of Juridical Sciences, Professor,
Professor at the Law School, M. Narikbayev
KAZGUU University,
Editor-in-chief of the journal;

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Director
of the Center for Medical Law of the Faculty of Law of Kyiv
National Taras Shevchenko University;

Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Maritime
and Customs Law of the National University "Odessa Law
Academy";

Doctor of Juridical Sciences, Professor;

Doctor of Juridical Sciences, Professor;

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Professor
at the Department of Commercial Law of the Taras
Shevchenko National University of Kyiv;

Professor at Mykolas Romeris University; Member
at Lithuania Administrative Disputes Commission
(the Republic of Lithuania);

Professor at Justice Laboratory, Human Rights Laboratory
of Faculty of Law of Institute of Public Law, Mykolas Romeris
University (the Republic of Lithuania);

Professor, Head of Jean Monnet Chair, University
of Cantenbury (New Zealand);

Associate Professor at the Faculty of Law, University
of Zagreb (Croatia);

PhD (law), associate professor at Administrative law
department, Faculty of Law, University of Cyprus (Cyprus);

People's Deputy of Ukraine, Doctor, Professor;

Researcher of International Law at the Institute of International
Legal Studies (ISGI) of the National Research Council (CNR),
(Rome, Italy);

Social Technologies Laboratory, Mediation
and Sustainable Conflict Resolution Laboratory of Faculty
of Law, Institute of Public Law of Mykolas Romeris
University (the Republic of Lithuania);

Prof. Dr., Universidad de Granada (Spanien).

ЗМІСТ

ОСОБЛИВЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Кузьмічов Олексій

ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ.....5

Пилип Вікторія

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ
З ІНСТИТУТАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....16

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Сасевич Олександр, Стасів Наталія

УМОВИ НАКЛАДЕННЯ ШТРАФУ НА ПЕНСІЙНИЙ ОРГАН
ЗА НЕВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ.....28

CONTENTS

SPECIAL ADMINISTRATIVE LAW

Oleksii Kuzmichov

INSTITUTIONAL MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN THE SPHERE OF ENSURING FOOD SECURITY IN UKRAINE:
PROBLEMS AND WAYS OF THEIR SOLUTION.....5

Pylyp Victoria

LEGAL PRINCIPLES OF INTERACTION THE PROSECUTOR GENERAL'S OFFICE
OF UKRAINE WITH CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS.....16

ADMINISTRATIVE PROCESS

Sasevich Oleksandr, Stasiv Nataliia

CONDITIONS FOR APPLYING A FINE TO THE PENSION AUTHORITY
FOR NON-ENFORCEMENT OF A COURT DECISION
IN AN ADMINISTRATIVE CASE.....28

ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Мета статті полягає у наданні пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання компетенції та повноважень суб'єктів публічної адміністрації, залучених до реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки України.

Методологія. Методологічну базу дослідження становлять загальні та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема: компаративний, системно-структурний, формально-логічні методи. Їх застосування дало змогу всебічно проаналізувати досліджувану проблематику, а також системно та послідовно підійти до розкриття поставлених завдань дослідження.

Результати. У першому розділі статті надається характеристика поточного стану законодавчого регулювання інституційного механізму публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки Української держави, а також акцентується увага на його вадах.

Другий розділ статті присвячений дослідженню інституційного механізму публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки держави в окремих країнах-членах Європейського Союзу (Німеччини, Австрії, Швейцарії, Франції).

Третій розділ статті присвячений пропозиціям щодо посилення інституційного механізму публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України.

Висновки. У висновках до статті констатовано, що інституційний механізм публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України потребує ґрунтовного реформування. Компаративно-правове дослідження механізмів інституційного забезпечення продовольчої безпеки у провідних країнах-членах Європейського Союзу дало змогу зробити висновок, що формування та реалізація державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки України має здійснюватися розгалуженою системою суб'єктів публічної адміністрації, які мають забезпечити ефективне адміністрування у цій сфері на міжнародному, загальнодержавному, муніципальному рівнях. До цієї системи належать: суб'єкти, які здійснюють загальну координацію та визначають цілі й завдання державної політики у цій сфері (Президент України, Кабінет Міністрів України); суб'єкти, які безпосередньо формують та реалізують державну політику у цій сфері: а) Мінагрополітики України та міністерства, які здійснюють публічне адміністрування у дотичних сферах; б) центральні органи виконавчої влади (Держрибагентство, Держлісагентство, Держпродспоживслужба); в) місцеві державні адміністрації; г) органи місцевого самоврядування; ґ) приватні особи – суб'єкти з делегованими повноваженнями. Компетенція та повноваження вказаної системи суб'єктів публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України має знайти належне відображення та регулювання на рівні спеціального Закону «Про продовольчу безпеку України».

Ключові слова: продовольча безпека, публічне адміністрування, публічна адміністрація, функція держави, суб'єкт публічної влади.

Кузьмічов Олексій,
адвокат, керуючий
партнер АО «КБ
Партнерс», аспірант
Приватного вищого
навчального закладу
«Університет сучасних
знань»
orcid.org/0000-0002-
4802-7435
kuzmichov@me.com

1. Вступ

Забезпечення продовольчої безпеки держави є однією з пріоритетних функцій України. Ця функція реалізується через відповідний напрям державної політики. Незважаючи на об'єктивну важливість цієї функції держави, правове регулювання щодо формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки Української держави, визначення кола суб'єктів публічної влади, які відповідають за здійснення цього напрямку державної політики, нині перебувають на надзвичайно низькому рівні. Це зумовлено насамперед відсутністю профільного Закону «Про продовольчу безпеку України», який би визначив систему суб'єктів публічної адміністрації, які відповідають за формування та реалізацію державної політики у цій сфері. Крім того, на законодавчому рівні недосконало визначено, що таке продовольча безпека, а отже, виникає питання щодо переліку цілей та завдань, які мають бути розв'язані у межах реалізації цього напрямку державної політики. Нині єдине нормативне визначення категорії «продовольча безпека» міститься у п. 2.13 ст. 3 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» (ЗУ «Про державну підтримку сільського господарства України», 2004). На наш погляд, це визначення неповною мірою охоплює сутність продовольчої безпеки та не може бути єдиним орієнтиром у визначенні стратегії та тактики цього напрямку державної політики, завдань суб'єктів публічної адміністрації, які залучаються до реалізації цього напрямку державної політики.

Ще одним моментом, на якому ми хотіли б акцентувати увагу, є те, що згідно з положеннями законодавства України завдання щодо формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки покладено лише на Міністерство аграрної політики та продовольства України згідно з Положенням про це міністерство (Постанова КМУ «Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади», 2021). Безсумнівно, до реалізації цього напрямку державної політики мають бути залучені також інші суб'єкти публічної адміністрації. Однак про це немає чітких вказівок у законодавстві України.

Наостанок відзначимо, що продовольча безпека існує не лише на національному рівні. Продовольча безпека забезпечується на глобальному, міжнародному та на регіональному рівнях, на рівні областей та окремих територіальних громад тощо. При цьому у законодавстві України не закладено чітких механізмів щодо забезпечення цих підвидів продовольчої безпеки та не визначена компетенція та повноваження суб'єктів публічної влади, які мають забезпечувати ці види продовольчої безпеки.

Невизначеність механізмів забезпечення глобальної, національної та регіональної продовольчої безпеки, відсутність чіткого розмежування компетенції та повноважень суб'єктів публічної адміністрації, які залучені до публічного адміністрування у цих сферах, підводить нас до висновку про необхідність ґрунтовного реформування механізму інституційного забезпечення публічного адміністрування у вказаних сферах. У межах цієї статті ми хотіли б запропонувати власне бачення системи суб'єктів публічної адміністрації, які мають бути залучені до формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки України.

Під час проведення дослідження ми орієнтувалися на низку наукових досліджень, які присвячені з'ясуванню механізму правового регулювання у сфері забезпечення продовольчої безпеки держави, а також визначення інституційного механізму забезпечення реалізації цієї функції держави (Шебаніна, 2007; Зеленська, 2012; Береговий, 2011).

Окреме значення мали дослідження німецьких та вітчизняних учених-адміністративістів, які присвячені Загальному та Особливому адміністративному праву (Вольф, Бачоф, Штобер, 2007; Шмідт-Ассманн, 2009; Мельник, 2018; Мельник, Мосьондз, 2018; Галуцько, Діхтієвський, Кузьменко, 2018) та ін.

Мета статті полягає у визначенні кроків до посилення механізму інституційного забезпечення публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України.

2. Поточний стан інституційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки України

Аналіз законодавства України дає змогу констатувати, що функція щодо формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки покладається виключно на Міністерство аграрної політики та продовольства України. Цей обов'язок закріплений у п. 1 Положення про вказане міністерство (Постанова КМУ «Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади», 2021). Крім того, Мінагрополітики України у цій сфері має такі повноваження: здійснює розрахунок та проводить моніторинг індикаторів продовольчої безпеки; реалізує заходи, спрямовані на економічне стимулювання виробників харчової продукції, задоволення потреб населення у продуктах харчування та насичення продовольчого ринку харчовими продуктами; розробляє та забезпечує реалізацію заходів щодо розвитку інфраструктури аграрного та продовольчого ринку; здійснює

моніторинг продовольчого ринку (Постанова КМУ «Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади», 2021). Очевидно, що вказаних повноважень Мінагрополітики України не досить, аби повноцінно забезпечити продовольчу безпеку України. Необхідне залучення інших суб'єктів публічної адміністрації, які б у межах своєї компетенції та повноважень долучалися до публічного адміністрування у сфері забезпечення глобальної, національної та регіональної продовольчої безпеки. Відзначимо, що таку потребу усвідомлює і саме Мінагрополітики України. Саме тому у проєкті Стратегії продовольчої безпеки на період до 2030 року окремо наголошується на тому, що до її реалізації варто залучити Мінекономіки, МОЗ, Мінсоцполітики, Мінінфраструктури, Міндовкілля, МОН, Мінрегіон, Мінфін, Держрибагентство, Держлісагентство, Держпродспоживслужбу, органи виконавчої влади на регіональному та місцевому рівнях (проєкт Стратегії продовольчої безпеки на період до 2030 року, 2022). Висловлюючи власну позицію щодо пропозиції Мінагрополітики України, маємо відзначити, що вона є цілком слушною. Адже забезпечення принаймні національної продовольчої безпеки України потребує координації зусиль не тільки з боку Мінагрополітики України, а також усіх названих суб'єктів публічної адміністрації. Це пов'язано з тим, що функція держави щодо забезпечення продовольчої безпеки має комплексний характер.

Водночас, на наше переконання, коло суб'єктів, які визначені у проєкті Стратегії продовольчої безпеки на період до 2030 року, є недостатнім, аби забезпечити всі рівні продовольчої безпеки. На наш погляд, вагоме значення у цій частині мають відіграти органи місцевого самоврядування, які є суб'єктами, що забезпечують регіональну продовольчу безпеку. Проте аналіз законодавства України дає змогу нам констатувати, що правового механізму залучення муніципалітетів до забезпечення регіональної продовольчої безпеки на рівні профільного Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» немає (ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», 1997). До компетенції органів місцевого самоврядування належить лише затвердження та реалізація програм соціально-економічного розвитку територіальних громад, які можуть або включати питання про забезпечення продовольчої безпеки на рівні територіальної громади у випадку, якщо такий складник цієї програми бажає закріпити у ній орган місцевого самоврядування, або не включати у тому випадку, якщо цьому питанню не приділено належної уваги. Роблячи проміжний висновок, маємо відзначити, що наявне нині правове регулювання інституційного механізму публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України є недостатнім та потребує ґрунтового реформування.

3. Інституційний механізм публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки на прикладі окремих країн-членів Європейського Союзу

У пошуку підходів до покращення інституційного механізму публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України

ми маємо насамперед звернутися до досвіду країн-членів Європейського Союзу. Безсумнівно, країни ЄС є різними з точки зору форми державного правління, форми адміністративно-територіального устрою. Однак сформоване в окремих з них інституційне забезпечення продовольчої безпеки може стати орієнтиром для реформування відповідного інституційного механізму в Україні. Ми пропонуємо зупинитися на досвіді таких країн, як: Федеративна Республіка Німеччина, Республіка Австрія, Швейцарська Конфедерація та Республіка Франція. Так, наприклад, у Німеччині публічне адміністрування у цій сфері здійснює Федеральне міністерство продовольства та сільського господарства (Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft (BMEL)). Крім того, до реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки Федеративної Республіки Німеччина залучене Федеральне відомство із захисту прав споживачів і харчової безпеки (Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit (BVL)). У Австрії публічне адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки очолює Федеральне міністерство з питань соціального захисту, охорони здоров'я, догляду та захисту прав споживачів Австрії (Bundesministerium für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz). У Швейцарській Конфедерації аналогічну функцію виконує Федеральне відомство з безпеки харчових продуктів і ветеринарії (Bundesamt für Lebensmittelsicherheit und Veterinärwesen BLV). У Франції профільним міністерством у цій сфері є Міністерство сільського господарства та продовольчого суверенітету (Ministère de l'agriculture et de la souveraineté alimentaire).

Муніципальний рівень публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки у країнах-членах ЄС здійснюють муніципалітети. Так, наприклад, у Австрії цей напрям публічного адміністрування очолюють губернатори федеральних земель. У Швейцарії цю функцію виконують муніципалітети, які діють на рівні кантонів.

Окрему ланку публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки у країнах-членах Європейського Союзу утворюють суб'єкти делегованих повноважень. У Німеччині до таких суб'єктів належить Федеральний інститут оцінки ризиків (Bundesinstitut für Risikobewertung (BfR)). У Австрії делеговане адміністрування здійснюють дослідні інститути федеральних земель; офіційні ветеринари; мисливці тощо.

Роблячи певний проміжний висновок, можемо відзначити, що продовольчу безпеку у проаналізованих країнах-членах ЄС забезпечують не тільки органи виконавчої влади, а також муніципалітети і суб'єкти делегованих повноважень. Таким чином, продовольча безпека забезпечується на рівні державного, муніципального та делегованого адміністрування.

4. Пропозиції щодо вдосконалення інституційного механізму публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України

Вдосконалення інституційного механізму публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України ми вбачаємо, по-перше,

у визначенні системи суб'єктів публічної адміністрації, які забезпечують формування та реалізацію державної політики у цій сфері, а по-друге, у нормативному закріпленні компетенції та повноважень цих суб'єктів на рівні окремого Закону «Про продовольчу безпеку України». Зупинимось детальніше на зазначених пропозиціях.

Аналіз законодавства України дає змогу визначити таку систему суб'єктів публічної адміністрації, які залучені до формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки України. Загальну координацію, визначення стратегічних цілей та завдань у цій сфері здійснює Президент України та Кабінет Міністрів України. Так, Глава держави видав низку указів, якими визначив завдання та пріоритети державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки України (УП «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 9 жовтня 2023 року «Про стан забезпечення продовольчої безпеки»», 2023; УП «Питання національних пріоритетів трансформації продовольчих систем в Україні», 2022). Своєю чергою Уряд України як вищий орган у системі органів виконавчої влади здійснює загальну координацію та організацію роботи всієї системи органів виконавчої влади, у тому числі затверджує стратегію продовольчої безпеки.

Наступну групу суб'єктів публічної адміністрації, які залучені до формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки, утворюють спеціальні суб'єкти. До їх переліку, на наш погляд, варто зараховувати насамперед профільне міністерство, яким є Мінагрополітики України. Крім того, до цієї групи належать міністерства, які здійснюють публічне адміністрування у дотичних сферах, зокрема: Мінекономіки, МОЗ, Мінсоцполітики, Мінінфраструктури, Міндовкілля, МОН, Мінрегіон, Мінфін. Окрему ланку публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки держави утворюють центральні органи виконавчої влади, зокрема: Держрибагентство, Держлісагентство, Держпродспоживслужба, місцеві державні адміністрації. Також окремою групою суб'єктів публічної адміністрації, які забезпечують регіональну продовольчу безпеку, є органи місцевого самоврядування.

Окремо мають бути розроблені правові механізми залучення приватних осіб до здійснення публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України як суб'єктів з делегованими повноваженнями. Нині цей напрям публічного адміністрування у вказаній сфері перебуває на початковій стадії свого розвитку.

На наше переконання, вказана система суб'єктів публічної адміністрації інституційно спроможна забезпечити: участь України у гарантуванні глобальної продовольчої безпеки, здійснення публічного адміністрування у сфері формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки України на національному та регіональному рівнях.

Зважаючи на те, що функціонування будь-якого суб'єкта публічної влади не може здійснюватися у позаправових формах та передбачає існування чіткої

регламентації на рівні законодавства, компетенції, повноважень та процедур реалізації владних повноважень такими суб'єктами, ми пропонуємо закріпити компетенцію та повноваження вказаної системи суб'єктів публічної адміністрації, які долучаються до формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки України на рівні окремого Закону «Про продовольчу безпеку України». Таким чином, на наше переконання, буде сформований якісний інституційний механізм забезпечення формування та реалізації цього напрямку державної політики.

5. Висновки

Проведене дослідження дає змогу сформувати такі висновки та пропозиції.

1. На рівні законодавства України не сформовано якісного механізму інституційного забезпечення публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки держави. Аналіз законодавства дає змогу говорити лише про те, що ним врегульовано окремі складники цього механізму, які стосуються виключно державного адміністрування у цій сфері. При цьому таке регулювання є досить фрагментарним, адже стосується виключно компетенції та повноважень Мінагрополітики України. При цьому неврегульованим залишається питання про інституційне забезпечення Україною глобальної та регіональної продовольчої безпеки. З огляду на вищезазначене механізм інституційного забезпечення продовольчої безпеки потребує ґрунтового реформування.

2. Аналіз інституційного забезпечення продовольчої безпеки в окремих країнах-членах Європейського Союзу дає змогу констатувати, що публічне адміністрування у цій сфері здійснюється на загальнодержавному, муніципальному рівнях та на рівні делегованого адміністрування. Такий підхід дає змогу побудувати ефективну систему публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки держави, яка сприяє забезпеченню всіх рівнів продовольчої безпеки, зокрема, глобальної, національної та регіональної. На наше переконання, цей підхід має бути врахований у разі побудови механізму інституційного забезпечення продовольчої безпеки в Україні.

3. Формування та реалізація державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки України здійснюється розгалуженою системою суб'єктів публічної влади і насамперед суб'єктами публічної адміністрації. До цієї системи належать: суб'єкти, які здійснюють загальну координацію, визначають цілі та завдання державної політики у цій сфері (Президент України, Кабінет Міністрів України); суб'єкти, які безпосередньо формують та реалізують державну політику у цій сфері: а) Мінагрополітики України та міністерства, які здійснюють публічне адміністрування у дотичних сферах; б) центральні органи виконавчої влади (Держрибагентство, Держлісагентство, Держпродспоживслужба); в) місцеві державні адміністрації; г) органи місцевого самоврядування; ґ) приватні особи – суб'єкти з делегованими повноваженнями. Компетенція та повноваження вказаної системи суб'єктів

публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки України має знайти належне відображення та регулювання на рівні спеціального Закону «Про продовольчу безпеку України».

Список використаних джерел:

1. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15/ed20180815#n36> (дата звернення: 10.01.2024).
2. Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.01.2024).
3. Шебаніна О.В. Формування і ефективний розвиток продовольчого підкомплексу АПК : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2007. 368 с.
4. Зеленська О.О. Система продовольчої безпеки: сутність та ієрархічні рівні. *Вісник ЖДТУ. Серія «Економічні науки»*. № 1 (59). 2012. С. 111–115.
5. Береговий В.К. Проблеми продовольчої безпеки України. *Економіка АПК*. 2011. № 5. С. 71–78.
6. Hans J. Wolff, Otto Bachof, Rolf Stober, Martin Müller. *Verwaltungsrecht*, 3 Bde., Bd.1. C.H. Beck, 2007. 711 s.
7. Шмідт-Ассманн Е. Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права / пер. з нім. Г. Рижков, І. Сойко, А. Баканов; відп. ред. О. Сироїд. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Київ : «К.І.С.», 2009. 552 с.
8. Загальне адміністративне право : підручник / Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. та інші ; за заг. ред. І.С. Гриценка. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
9. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право : навчальний посібник / за заг. ред. Р.С. Мельника. Київ : Ваїте, 2014. 376 с.
10. Мельник Р.С., Мосьондз С.О. Адміністративне право України (у схемах та коментарях) : навчальний посібник / за ред. Р.С. Мельника. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер; Буква Закону, 2018. 344 с.
11. Мельник Р.С. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 308 с.
12. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, С. Стеценко та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
13. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення стратегії продовольчої безпеки на період до 2030 року». URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=33eec8aa-b768-4234-8f5d-7014601cf6e7&title=> (дата звернення: 10.01.2024).
14. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.01.2024).
15. Lebensmittelüberwachung: Eine Aufgabe der Bundesländer. URL: https://www.bvl.bund.de/DE/Arbeitsbereiche/01_Lebensmittel/01_Aufgaben/01_WerMachtWas/01_Landesbehoerden/Im_vet_ueberw_node.html (дата звернення: 10.01.2024).
16. Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit (BVL) . URL: https://www.bvl.bund.de/EN/Remit/remit_node.html (дата звернення: 10.01.2024).
17. Bundesamt für Lebensmittelsicherheit und Veterinärwesen BLV. URL: <https://www.blv.admin.ch/blv/de/home.html> (дата звернення: 10.01.2024).

18. Ministère de l'agriculture et de la souveraineté alimentaire. URL: <https://agriculture.gouv.fr/administration-centrale> (дата звернення: 10.01.2024).

19. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 9 жовтня 2023 року «Про стан забезпечення продовольчої безпеки»: Указ Президента України від 9 жовтня 2023 р. № 681/2023. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6812023-48589> (дата звернення: 11.01.2024).

20. Питання національних пріоритетів трансформації продовольчих систем в Україні: Указ Президента України від 7 лютого 2022 р. № 41/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/412022-41305> (дата звернення: 11.01.2024).

References:

1. On state support of agriculture of Ukraine: Law of Ukraine dated June 24, 2004 No. 1877-IV (2004). Retrieved January 10, 2024 from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15/ed20180815#n36> [in Ukrainian].

2. Some issues of the activities of central executive bodies: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 17, 2021 (2021). Retrieved January 10, 2024 from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

3. Shebanina, O.V. (2007). Formuvannya i efektyvnyy rozvytok prodovol'choho pidkompleksu APK [Formation and effective development of the food sub-complex of the agricultural sector]: monograph. Kyiv. NNC IAE, 368 p. [in Ukrainian].

4. Zelenska, O.O. (2012). Systema prodovol'choyi bezpeky: sutnist' ta iyerarkhichni rivni [Food security system: essence and hierarchical levels]. *Bulletin of ZHTU. Series "Economic Sciences"*. No. 1 (59). P. 111–115.

5. Berehovy, V.K. (2011). [Problemy prodovol'choyi bezpeky Ukrayiny [Food security problems of Ukraine]. *Economy of agro-industrial complex*. No. 5. P. 71–78.

6. Wolff, H.J., Bachof O., Stober, R., Müller, M. (2007). *Verwaltungsrecht*, 3 Bde., Bd.1. C.H. Beck, 711 s. [in German].

7. Schmidt-Assmann, E. (2009). Zahal'ne administratyvne pravo yak ideya vrehulyuvannya: osnovni zasady ta zavdannya systematyky administratyvnoho prava [General administrative law as an idea of regulation: the basic principles and objectives of the system of administrative law] / per. z nim. H. Ryzhkov, I. Soyko, A. Bakanov; vidp. red. O. Syroyid. 2-he vyd., pereroblene ta dopovnene. Kyiv: «K.I.S.», 552 [in Ukrainian].

8. Zahal'ne administratyvne pravo: pidruchnyk (2015) [General administrative law: textbook] / Hrytsenko I.S., Mel'nyk R.S., Pukhtets'ka A.A. ta inshi; za zah. red. I.S. Hrytsenka. Kyiv: Yurinkom Inter, 568 [in Ukrainian].

9. Mel'nyk, R.S., Bevzenko, V.M. (2014). Zahal'ne administratyvne pravo: navchalniy posibnyk [General administrative law: textbook] / za zah. red. R.S. Mel'nyka. Kyiv: Vaite, 376 [in Ukrainian].

10. Mel'nyk, R.S., Mos'ondz, S.O. (2018). Administratyvne pravo Ukrayiny (u skhemakh ta komentaryakh): navchalniy posibnyk [Administrative law of Ukraine (in schemes and comments): manual] / za red. R.S. Mel'nyka. 2-he vyd., pererob. i dopov. Kyiv: Yurinkom Inter; Bukva Zakonu, 344 [in Ukrainian].

11. Mel'nyk, R.S. (2018). Zahal'ne administratyvne pravo v pytannyakh i vidpovidyakh: navchalniy posibnyk [General administrative law in questions and answers: textbook]. Kyiv: Yurinkom Inter, 308 [in Ukrainian].

12. Administratyvne pravo Ukrayiny (2018). Povnyy kurs: pidruchnyk [Administrative law of Ukraine. Full course: textbook] / V. Halun'ko, P. Dikhtiyevs'kyy, O. Kuz'menko, S. Stetsenko ta in. Kherson: OLDI-PLYUS, 446 [in Ukrainian].

13. On approval of the food security strategy for the period up to 2030 (2022). Draft order of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Retrieved January 10, 2024 from: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=33eec8aa-b768-4234-8f5d-7014601cf6e7&title=> [in Ukrainian].
14. On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine dated May 21, 1997 No. 280/97-VR (1997). Retrieved January 10, 2024 from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
15. Lebensmittelüberwachung: Eine Aufgabe der Bundesländer. Retrieved January 10, 2024 from: https://www.bvl.bund.de/DE/Arbeitsbereiche/01_Lebensmittel/01_Aufgaben/01_WerMachtWas/01_Landesbehoerden/lm_vet_ueberw_node.html [in German].
16. Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit (BVL). Retrieved January 10, 2024 from: https://www.bvl.bund.de/EN/Remit/remit_node.html [in German].
17. Bundesamt für Lebensmittelsicherheit und Veterinärwesen BLV. Retrieved January 10, 2024 from: <https://www.blv.admin.ch/blv/de/home.html> [in German].
18. Ministère de l'agriculture et de la souveraineté alimentaire. Retrieved January 10, 2024 from: <https://agriculture.gouv.fr/administration-centrale> [in French].
19. On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated October 9, 2023 "On the state of ensuring food security" (2023): Decree of the President of Ukraine dated October 9, 2023 No. 681/2023. Retrieved January 11, 2024 from: <https://www.president.gov.ua/documents/6812023-48589> [in Ukrainian].
20. The issue of national priorities for the transformation of food systems in Ukraine (2022): Decree of the President of Ukraine dated February 7, 2022 No. 41/2022. Retrieved January 11, 2024 from: <https://www.president.gov.ua/documents/412022-41305> [in Ukrainian].

INSTITUTIONAL MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE SPHERE OF ENSURING FOOD SECURITY IN UKRAINE: PROBLEMS AND WAYS OF THEIR SOLUTION

Oleksii Kuzmichov,

Lawyer, Managing Partner of KB Partners JSC, Postgraduate Student
of the Private Higher Education Institution "University of Modern Knowledge"
orcid.org/0000-0002-4802-7435
kuzmichov@me.com

Purpose. The purpose of the article is to provide proposals for improving the legal regulation of the competence and powers of public administration subjects involved in the implementation of state policy in the field of ensuring food security of Ukraine.

Methodology. The methodological base of the research consists of general and special methods of scientific knowledge, and in particular: comparative, systemic-structural, formal-logical methods. Their application made it possible to comprehensively analyze the researched issues, as well as systematically and consistently approach the disclosure of the research tasks.

Results. The first section of the article provides a description of the current state of legislative regulation of the institutional mechanism of public administration in the field of ensuring food security of the Ukrainian state, and also focuses attention on its shortcomings.

The second part of the article is devoted to the study of the institutional mechanism of public administration in the field of ensuring food security of the state in some member states of the European Union (Germany, Austria, Switzerland, France).

The third section of the article is devoted to proposals for strengthening the institutional mechanism of public administration in the field of food security of Ukraine.

Conclusions. *In the conclusions to the article it is stated that the institutional mechanism of public administration in the field of food security of Ukraine needs thorough reformation. A comparative legal study of the mechanisms of institutional provision of food security in the leading member states of the European Union made it possible to conclude that the formation and implementation of state policy in the field of ensuring food security of Ukraine should be carried out by an extensive system of public administration entities that must ensure effective administration in this field at: international, national, municipal levels. This system includes: entities that carry out general coordination and determine the goals and objectives of state policy in this area (President of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine); entities that directly form and implement state policy in this area: a) Ministry of Agrarian Policy of Ukraine and ministries that carry out public administration in related areas; b) central bodies of the executive power (State Agency, State Forestry Agency, State Production and Consumer Service); c) local state administrations; d) local self-government bodies; e) private individuals, subjects with delegated powers. The competence and authority of the specified system of public administration entities in the field of ensuring food security of Ukraine should find its proper reflection and regulation at the level of the special law on food security of Ukraine.*

Key words: food security, public administration, public administration, state function, subject of public authority.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ З ІНСТИТУТАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Мета. Метою статті є з'ясування засад взаємодії прокуратури з інститутами громадянського суспільства в контексті реалізації правоохоронної функції. **Методи.** Теоретико-методологічна основа дослідження представлена комплексом загальних і спеціальних наукових методів дослідження. Зокрема, метод аналізу та синтезу, системний, системно-структурний і порівняльно-правовий застосовувалися під час аналізу чинного законодавства України й оцінки сучасного стану врегулювання окремих аспектів взаємодії органів прокуратури з інститутами громадянського суспільства. **Методи аналізу, синтезу та прогнозування** сприяли визначенню окремих дискусійних положень концепції «Прокурор громади». Загалом комплексний підхід щодо застосування загальних і спеціальних наукових методів дослідження забезпечив достовірність і обґрунтованість висновків, сформульованих рекомендацій і пропозицій. **Результати.** Проведений текстовий аналіз Конституції України та Закону України «Про прокуратуру» засвідчив, що основними профільними законодавчими актами не визначено правових засад взаємодії прокуратури та формалізованих структур громадянського суспільства, зокрема таких, як медіа, громадські організації й інші об'єднання громадян. Це дозволило констатувати, що сучасний стан правового забезпечення сумісної діяльності останніх у контексті провадження правоохоронної діяльності є недостатнім. Тому для забезпечення провадження такої діяльності в межах правового поля, уніфікації спільних алгоритмів діяльності та вироблення дієвих форм взаємодії, важливим є врегулювання цих аспектів на законодавчому рівні. З'ясовано, що перспективним у налагодженні плідної комунікації прокуратури та неурядових організацій, населення є впровадження Концепції «Прокурор громади», однак наголошено на важливості реформування законодавства для реалізації закріплених у ній ідей. Визначено, що апробованим є досвід громадянського суспільства деяких країн Європи та світу. Установлено, що останні цілеспрямовано засвідчують, що основним конституційним обов'язком органів прокуратури є захист і забезпечення соціальних інтересів, правової системи та демократичного суспільства, а також визначають пріоритетні напрями діяльності офісу прокурора, яким варто приділяти «особливу увагу» у забезпеченні судового переслідування. **Висновки.** Виходячи із сучасних реалій, у яких відбувається розвиток інститутів громадянського суспільства України, важливим є налагодження їхньої комунікації та взаємодії з органами прокуратури. Перспективними до впровадження вбачаються такі форми реалізації правоохоронної функції держави, шляхом сумісної взаємодії окреслених суб'єктів, як залучення медіа до інформування населення про результати та характер діяльності органів прокуратури, інформування про результати проведення журналістських розслідувань для компетентної перевірки останніх щодо виявлення фактів протиправної поведінки окремих суб'єктів чи їх груп. Важливим є залучення громадських організацій, зокрема правозахисних, та інших об'єднань громадян для сумісного проведення інформаційно-просвітницьких, наукових заходів, залучення останніх до таких актуальних форм діяльності, як документування воєнних злочинів, проведення розвідок відкритих даних і аналіз соціальних мереж щодо виявлення протиправних дій окремих суб'єктів тощо. Наголошено на тому, що перспективи подальшої взаємодії прокуратури з інститутами громадянського суспільства зумовлюють потребу нормативного закріплення відповідних правових засад цієї діяльності. У зв'язку із чим запропоновано внести зміни до Закону України «Про прокуратуру», зокрема доповнити його окремим розділом, який має визначити фундаментальні засади взаємодії органів прокуратури з інститутами громадянського суспільства.

Ключові слова: правоохоронний орган, правоохоронна функція, діяльність, співпраця, комунікація, принцип, громадська організація, медіа, суспільство.

Пилип Вікторія,
кандидат юридичних
наук,
доцент кафедри
адміністративного,
фінансового
та інформаційного
права Ужгородського
національного
університету
orcid.org/0000-0001-
6483-0749
victoria.pylyp@ukr.net

1. Вступ

На сучасному етапі державотворення актуальним завданням залишається залучення інститутів громадянського суспільства до взаємодії із правоохоронними органами. Національною стратегією про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 рр. передбачено, що одним із стратегічних завдань у цьому напрямі є «посилення комунікації правоохоронних органів із правозахисними та іншими інститутами громадянського суспільства, зокрема шляхом створення консультативно-дорадчих органів з метою організації обміну інформацією та обговорення проблемних питань, пов'язаних із безпекою діяльності представників інститутів громадянського суспільства» (Указ Президента України, 2021).

Одним із правоохоронних органів, який відіграє важливу роль у підтриманні та формуванні безпечового середовища в державі, є прокуратура України. У зв'язку із чим нині актуалізоване завдання щодо налагодження її взаємодії з формалізованими структурами громадянського суспільства. Як слушно констатують у правничій літературі, взаємодія окреслених суб'єктів є одним з елементів забезпечення законності та правопорядку в державі (Окопник, 2020, с. 61).

На підставі узагальнення юридичної літератури, підготовленої українськими вченими, можемо визначити, що комплексних досліджень проблематики взаємодії органів прокуратури України й інститутів громадянського суспільства проведено не було. Окремі аспекти взаємодії останніх висвітлені в роботах Т. В. Корнякової (2004 р.), О. В. Хорсуненка (2019 р.), І. С. Курбатової (2020 р.), М. В. Коваліва (2023 р.) та інших. Однак поза увагою вчених залишились адміністративно-правові засади взаємодії окреслених суб'єктів, які, виходячи з реалій сьогодення, потребують свого аналізу, вирішення питання про розширення та подальше закріплення на законодавчому рівні. Саме тому *мету статті* визначено як з'ясування засад взаємодії прокуратури з інститутами громадянського суспільства в контексті реалізації правоохоронної функції. Для досягнення означеної мети поставлено такі *завдання*:

1) на підставі аналізу положень чинного законодавства визначити особливості правового статусу органів прокуратури України й оцінити сучасний стан правового врегулювання їх взаємодії з інститутами громадянського суспільства в контексті реалізації правоохоронної функції; 2) визначити особливості взаємодії згаданих суб'єктів у напрямі здійснення правоохорони; 3) окреслити перспективи реалізації концепції «Прокурор громади» як одного зі шляхів налагодження взаємодії прокуратури із громадськістю; 4) установити способи вдосконалення правого регулювання взаємодії органів прокуратури України та формалізованих структур громадянського суспільства.

Реалізація визначеної мети та виконання окреслених завдань забезпечені шляхом використання комплексу загальних і спеціальних наукових методів дослідження. Зокрема, метод аналізу та синтезу, системний, системно-структурний і порівняльно-правовий застосовувалися під час аналізу чинного законодавства України й оцінки сучасного стану врегулювання окремих аспектів взаємодії органів прокуратури з інститутами громадянського суспільства. Методи аналізу, синтезу та прогнозування сприяли визначенню окремих дискусійних положень концепції «Прокурор громади». Загалом комплексний підхід до застосування загальних і спеціальних наукових методів дослідження забезпечив достовірність і обґрунтованість сформульованих висновків, рекомендацій і пропозицій.

2. Взаємодія органів прокуратури з інститутами громадянського суспільства України

Різним аспектам діяльності органів прокуратури присвячені монографічні праці О. І. Авраменка, А. В. Бабінської, М. Н. Берідза, І. С. Біліченко, М. М. Бурбики, Б. Г. Васильчука, В. М. Гусарова, Д. С. Д'ячкова, В. В. Дерев'янка, С. О. Жуваки, М. Г. Іванця, Г. С. Іванової, М. О. Ізотової, В. В. Карпунцова, Ф. В. Кашарського, С. М. Кізя, Т. В. Корнякової, М. В. Касюти, С. С. Мірошніченка, В. М. Панова, С. В. Подкопаєва, Г. В. Попова, К. О. Розсохи, А. Г. Рубана, В. Л. Синчука, М. М. Стефанчук, А. А. Торобіцької-Громової, О. В. Хорсуненка, Р. М. Шестопалова та багатьох інших. Незважаючи на вагомі теоретичні напрацювання, поза увагою науковців залишалися проблеми взаємодії інститутів громадянського суспільства й органів прокуратури, що, на нашу думку, негативно позначається на багатьох процесах, зокрема й тих, що пов'язані з реалізацією правоохоронної функції.

Для визначення адміністративно-правових засад взаємодії органів прокуратури та формалізованих структур громадянського суспільства варто звернутись до положень профільних законів. Текстуальним аналізом положень Закону України «Про прокуратуру» (2014 р.) встановлено, що ним не визначено окремих засад взаємодії цього органу з інститутами громадянського суспільства. Останнім лише закріплено обов'язок цього правоохоронного органу двічі на рік інформувати населення про свою діяльність шляхом здійснення повідомлення в медіа. Інших положень, які б якоюсь мірою регулювали згадане питання, не виявлено.

Відсутність правових механізмів, що реально функціонують, взаємодії інститутів громадянського суспільства й органів прокуратури можна пояснити тим фактом, що на останні покладено функції підтримання державного обвинувачення, організації та процесуального керівництва досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними й іншими слідчими та розшуковими діями органів правопорядку, представництва інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом (Конституція України, 1996), а також координації діяльності правоохоронних органів щодо протидії правопорушенням і злочинності. Щодо останньої, варто наголосити на тому, що вона дозволяє значно підвищити сумарний ефект дій, спрямованих на реалізацію правоохоронної функції, зокрема в аспекті протидії злочинності, зміцненню законності та правопорядку, усунення паралелізму, дублювання, роз'єднаності, а також передбачає активне, творче й ефективне виконання кожним з органів покладених на них завдань і неприпустимість змішування функцій, заміни одних органів іншими (Ковалів, 2023, с. 229). Проте, на нашу думку, окреслені напрями діяльності органів прокуратури цілком не виключають можливостей їх взаємодії з формалізованими структурами громадянського суспільства.

Не доводиться стверджувати, що взаємодія між інститутами громадянського суспільства й органами прокуратури не відбувається або ж неефективна. Як свого часу вказували деякі з українських учених, до основних напрямів взаємодії інститутів громадянського суспільства та прокуратури можуть бути віднесені такі: 1) обмін інформацією про стан законності та поширеність окремих правопорушень, використання матеріалів громадських формувань для аналізу стану законності; 2) участь представників громадських формувань у координаційних і міжвідомчих нарадах; 3) участь представників громадськості в перевірях дотримання законів прокуратурою; 4) передача матеріалів про правопорушення на розгляд громадських організацій (Корнякова, 2004, с. 14).

Нині дискурс взаємодії органів прокуратури з інститутами громадянського суспільства суттєво не змінився, адже не змінилася правова основа діяльності згаданих суб'єктів. Водночас, з огляду на останні тенденції, передусім варто констатувати важливість налагодження ефективної взаємодії прокуратури з медіа. Як слушно вказували в юридичній літературі, для покращення комунікації між органами прокуратури та населенням і збереження водночас конфіденційності можуть бути використані такі інструменти: 1) вебсайти прокуратури та/або конкретних прокурорів; 2) «Дні відкритих дверей» прокуратури (зустріч із прокурорами або спеціалістами, які можуть відповісти на запитання щодо конкретних аспектів діяльності, відео, яке представляє організацію тощо); 3) пресконференції (наприклад, презентація річного звіту про діяльність тощо); 4) участь прокурорів у публічних дебатах (медіа, конференції-дебати, презентації для асоціацій і клубів тощо); 5) створення телевізійних програм, орієнтованих на

висвітлення функціонування судової системи (документальні фільми, створені фахівцями ЗМІ у співпраці із судовими органами та за підтримки керівників судових органів, які представляють конкретні аспекти діяльності судової влади, як-от щоденну роботу прокурорів для неповнолітніх); 6) присутність у соціальних мережах, особливо у Facebook (Циганок, 2019, с. 109–110). Окреслені напрями взаємодії здатні забезпечувати інформативне висвітлення результатів діяльності цього правоохоронного органу, тим самим сприяти підвищенню рівня довіри до населення, а також надавати інформацію, що свідчить про протиправність дій окремих суб'єктів чи груп осіб.

Так, наприклад, за сучасних умов, за допомогою розвідки за відкритими даними (Open Source Intelligence), до яких належать і соціальні мережі, представники медіа виявляють факти причетності громадян України до колабораційної діяльності. Один лише незалежний антикорупційний центр NGL media, уособлений об'єднанням журналістів «Наші гроші. Львів», на підставі аналізу відомостей із відкритого російського Єдиного державного реєстру юридичних осіб та інших відкритих джерел виявив осіб, які, імовірно, учинили дії, у яких убачаються ознаки колабораційної діяльності. Згідно з отриманими ними даними, майже 1 578 громадян України на тимчасово окупованих територіях очолили окупаційні органи влади та місцевого самоврядування, установи, підприємства й організації різної відомчої належності (Столяров, Тузяк, Максименко, 2023). Випадки, коли журналістські розслідування ставали підставою для відкриття кримінального провадження або притягнення особи до адміністративної відповідальності, є непоодинокими, що й актуалізує потребу вироблення адміністративно-правового механізму взаємодії органів прокуратури та медіа, зокрема за умов виявлення фактів, у яких убачаються ознаки адміністративних або кримінальних правопорушень, адже поки що за медіа навіть не закріплено обов'язку інформувати про такі факти, які потребують компетентної перевірки, правоохоронні органи.

Зважаючи на тривалу дію воєнного стану на території України, протягом якого суттєвого розширення зазнали напрями діяльності громадських організацій, можемо зауважити назрівання потреби нормативного врегулювання алгоритмів дій останніх в аспекті документування воєнних злочинів. Адже натеper діяльність інститутів громадянського суспільства вже не має характеру засвідчення масштабів протиправних дій країни-агресора. Пріоритетним є забезпечення належної процедури документування воєнних злочинів, зокрема й громадськими організаціями, які, на відміну від правоохоронних органів, не обмежені такими умовами, як територіальний принцип діяльності, неможливість реалізації повноважень на тимчасово окупованих територіях, обмеженість техніко-криміналістичного забезпечення тощо. До того ж досить часто члени громадських організацій завдяки проведених ними заходам можуть випадково виявитися очевидцями воєнного злочину або опинитися на місці події, а за наявності відповідних знань і навичок – навіть зможуть виконати

дії, спрямовані на документування таких фактів. Водночас нормативне врегулювання засад такої діяльності ще й актуалізоване потребою забезпечення подальшого судового розгляду цих справ у Міжнародному кримінальному суді. Алгоритми дій представників громадських організацій мають передбачати положення щодо дотримання конфіденційності під час виявлення, отримання та збирання персональних відомостей потерпілих, а також про виявлені протиправні факти, що мали місце та завдали шкоди суспільним відносинам. Особливу увагу в них варто приділити порядку й особливостям дій громадських організацій з виявленими речовими доказами або предметами, які зберегли на собі сліди протиправної діяльності.

За підтримки інститутів громадянського суспільства органи прокуратури можуть провадити інформаційні заходи превентивного характеру для громадськості. Важливої ролі може набути взаємодія органів прокуратури, адвокатури та правозахисних громадських організацій у напрямі реалізації освітніх і наукових заходів, спрямованих на підвищення професійної компетентності працівників інших правоохоронних органів, зокрема Національної поліції тощо.

Отже, взаємодія органів прокуратури й інститутів громадянського суспільства в контексті реалізації правоохоронної функції відбувається, а напрями взаємодії цих суб'єктів досить стрімко розширюються, незважаючи навіть на відсутність нормативно закріплених засад їхньої сумісної діяльності. Водночас для забезпечення системного, сталого характеру взаємодії інститутів громадянського суспільства та прокуратури, приведення її в рамки правового поля, важливим є реформування чинного законодавства. На нашу думку, можливим є доповнення Закону України «Про прокуратуру» окремим розділом про засади взаємодії прокуратури й інститутів громадянського суспільства, адже навіть сучасні реформи доводять потребу налагодження комунікації згаданих суб'єктів.

3. Концепція «Прокурор громади» як перспективний напрям налагодження взаємодії із громадськістю

У позитивному аспекті варто згадати реформи, що відбуваються нині за ініціатииви Офісу Генерального прокурора України, однією з яких є впровадження концепції «Прокурор громади». Передумовами реалізації останньої є потреба налагодження довгострокового ініціативного партнерства між прокуратурою, органами правопорядку, громадами та громадськими організаціями, зокрема й ветеранськими та волонтерськими, закладами освіти, бізнес-асоціаціями, яке покликане забезпечити ефективне вирішення проблем із безпекою у громадах (підвищення громадської безпеки), запобігання кримінальним правопорушенням і, як результат, поліпшення якості життя членів громад (Концепція взаємодії органів прокуратури із громадами, 2023).

Окремо згаданою Концепцією визначено, що співпраця не обмежується суто органами публічного адміністрування, навпаки – вона має бути

налагоджена і з неурядовими організаціями, зокрема тими, які впливають або можуть чинити вплив на зниження рівня злочинності та спроможні вирішувати проблемні аспекти життя громади. Також у ній наголошено на важливості співпраці з інститутами громадянського суспільства, поглибленні комунікації та посиленні співпраці з медіа (Концепція взаємодії органів прокуратури із громадами, 2023).

Як визначено в інформаційних матеріалах, підготовлених Офісом Генерального прокурора, принципами останньої є: прозорість і відкритість, системність і комплексність, нові критерії оцінювання роботи.

Прозорість і відкритість засвідчують цілеспрямоване прагнення налагодження системної комунікації з населенням та іншими зацікавленими суб'єктами щодо усунення проблем, які виникають та позначаються на якості життя громади, а також визначення стратегічних пріоритетів розвитку такої співпраці. Принципи системності та комплексності спрямовані на проведення всебічного аналізу злочинності у громаді, вироблення стратегії щодо протидії цьому антисуспільному явищу. Нові критерії оцінювання роботи передбачають урахування результатів роботи, пов'язаних із результатами розслідування кримінальних проваджень, отже, зниження рівня злочинності, тим самим підвищення рівнів громадської безпеки та порядку в межах громади. Водночас інформації про освітні програми, які спеціально будуть викладати для відібраних кандидатів, посадових інструкцій останніх, поки що не так багато.

Зазначене лише дозволяє підсумувати, що Офіс Генерального прокурора України відкритий до співпраці з інститутами громадянського суспільства. Це засвідчується запланованими реформами, водночас продовжує залишатися невирішеним питання про безпосередні форми взаємодії тепер уже прокурорів громади та неурядових організацій, уособлених формалізованими структурами громадянського суспільства. Ця проблематика потребує свого вирішення, виходячи з того, що саме прокурор громади, як ніхто інший, зможе безпосередньо взаємодіяти з населенням, місцевими медіа, громадськими організаціями й іншими об'єднаннями громадян.

Отже, поки чинне профільне законодавство спеціально не визначає порядку взаємодії органів прокуратури з інститутами громадянського суспільства, не врегульовує та не передбачає конкретних форм взаємодії останніх, перспективною варто вважати Концепцію «Прокурор громади». Саме остання націлена на налагодження плідної комунікації прокуратури з неурядовими організаціями, зокрема тими, які впливають або можуть чинити вплив на зниження рівня злочинності та спроможні вирішувати проблемні аспекти життя громади. На нашу думку, зважаючи на реалії сьогодення, нині перед законодавцем має бути актуалізоване завдання щодо визначення та закріплення в чинній правовій системі України реальних можливостей участі інститутів громадянського суспільства в реалізації правоохоронної функції держави, зокрема в межах адміністративно-правового механізму взаємодії останніх

з органами прокуратури. Саме цей шлях забезпечить концептуальний розвиток громадянського суспільства та системи судочинства в напрямках людиноцентризму, динамічності та доступності.

4. Діяльність прокуратури держав Європи

Органи прокуратури держав Європи вирізняються за змістом функцій і обсягом повноважень, що зазвичай зумовлено особливостями правової системи кожної держави. Так, для країн континентальної правової сім'ї характерні створення та функціонування органів прокуратури, а в державах романської групи такі органи уособлені «публічним міністерством» або «фіскалією». Водночас моделі, місце та роль окреслених органів відрізняються в кожній окремо взятій державі, залежно від її історичних і правових традицій. Як вказують у юридичній літературі, закріплення правового статусу прокуратури та визначення її функцій зумовлені місцем і роллю прокуратури в системі органів державної влади, а також мірою усталеності демократичних цінностей у державі та суспільстві (Хорсуненко, 2019, с. 7).

Правову основу діяльності представників органів прокуратури держав Європи здебільшого становлять національні конституції та закони, а також підзаконні нормативно-правові акти. У деяких країнах обсяги правових статусів органів прокуратури визначені окремими процесуальними кодексами, національними законодавчими актами, а подекуди – навіть актами міжнародних регіональних організацій. У контексті окреслення окремих аспектів взаємодії органів прокуратури держав Європи й інституцій громадянського суспільства вважаємо за потрібне наголосити на особливостях статусу, місця та специфіки діяльності згаданих органів, залежно від країни, яку вони представляють.

Беззаперечно, для більшості держав, зокрема таких, як Данія, Естонія, Польща, Словенія, Фінляндія, Чехія, пріоритетним залишається здійснення кримінального переслідування та нагляду за порядком здійснення досудового слідства, законністю дотримання судових рішень, а також дотриманням прав особи під час позбавлення й обмеження її волі. Водночас для багатьох держав основним завданням національних органів прокуратури є захист інтересів держави, прав і свобод громадян, підприємств, установ, організацій, шляхом здійснення контролю за дотриманням законів, швидким і ефективним відправленням правосуддя (Австрія, Бельгія, Італія, Люксембург, Німеччина, Нідерланди, Румунія, Франція).

Також непоодинокими випадками є проведення прокуратурою досудового слідства, реалізації спеціальних наглядових функцій, реалізації превентивних заходів, спрямованих на запобігання порушень закону й інших, обов'язкових до виконання, правил; усунення причин і умов скоєння кримінальних злочинів. Такий характер діяльності притаманний органам прокуратури Литви, Португалії, Словаччини, Угорщини, Швеції. Прокуратура в Болгарії, Греції, Іспанії, Латвії сприяє відновленню правосуддя з метою захисту законності прав громадян і охоронюваних законом інтересів. Водночас підтримання

державного обвинувачення в суді здійснюється органами прокуратури Великої Британії, Ірландії, Кіпру, Мальти (Хорсуненко, 2019, с. 8–12).

На підставі аналізу юридичної літератури можемо зауважити, що громадянське суспільства в державах Європи є більш прогресивним, аніж українське. Вони чітко проголошують, що основним конституційним обов'язком органів прокуратури є захист і забезпечення соціальних інтересів, правової системи та демократичного режиму (Nunes, 2020). Заслугою представників громадянського суспільства зарубіжних країн є те, що вони пропагують ідеї неприпустимості безконтрольного застосування прокурорами заходів, спрямованих на протидію злочинності, неякісної практики розслідування та частого допущення судових помилок тощо (Hawes, 2020). Важливим також є те, що саме інститути громадянського суспільства визначають пріоритетні напрями діяльності офісу прокурора, яким треба приділяти «особливу увагу» у забезпеченні судового переслідування (Cusato, 2018; Viola, Pepe, Ventura, 2020).

5. Висновки

Виходячи із сучасних реалій, у яких відбувається розвиток інститутів громадянського суспільства України, важливим є налагодження їх комунікації та взаємодії з органами прокуратури. Перспективними до впровадження вбачаються такі форми реалізації правоохоронної функції держави, що здійснюються шляхом цілеспрямованої взаємодії окреслених суб'єктів. До таких форм можуть бути віднесені: залучення медіа до інформування населення про результати та характер діяльності органів прокуратури, повідомлення засобами медіа органів прокуратури про результати проведених ними журналістських розслідувань для здійснення компетентної перевірки останніх щодо виявлення фактів протиправної поведінки окремих суб'єктів чи їх груп, так би мовити, «ініціювання засобами медіа перевірок за результатами проведених ними розслідувань».

Окрім цього, важливим є залучення громадських організацій, зокрема правозахисних, та інших об'єднань громадян до сумісного проведення інформаційно-просвітницьких, наукових заходів, залучення останніх до таких актуальних форм діяльності, як документування воєнних злочинів, проведення розвідок відкритих даних і аналізу соціальних мереж щодо виявлення протиправних дій окремих суб'єктів тощо.

Визначені перспективи подальшої взаємодії прокуратури з інститутами громадянського суспільства зумовлюють потребу нормативного закріплення відповідних правових засад цієї діяльності, що можливе шляхом внесення змін до Закону України «Про прокуратуру», зокрема доповнення його окремим розділом, який має визначити та закріпити фундаментальні засади взаємодії органів прокуратури з інститутами громадянського суспільства. Виходячи з реалій сьогодення, а також ураховуючи окреслене, важливим є розроблення раціональних законодавчих новел і виваженого підходу щодо їх упровадження, яким мають передувати ґрунтовні наукові дослідження.

Список використаних джерел:

1. Cusato E. From Ecocide to Voluntary Remediation Projects: Legal Responses to Environmental Warfare in Vietnam and the Spectre of Colonialism. *Melbourne Journal of International Law*. 2018. № 19 (2). P. 494.
2. Hawes C. Transforming the culture of Chinese prosecutors through guiding cases. *New Criminal Law Review*. 2020. № 23 (2). P. 196–235. <https://doi.org/10.1525/nclr.2020.23.2.196>.
3. Nunes R. Access to Justice and the Legal Complex: Building a Public Defenders' Office in Brazil. *Journal of Politics in Latin America*. 2020. № 12 (2). P. 155–176. <https://doi.org/10.1177/1866802X20942780>.
4. The long way back to society: The Brazilian Public Prosecution Service and the de institutionalization of mental health / A.C. Viola et al. *Revista de Direito Sanitario*. 2020. № 20 (2). P. 5–29. <https://doi.org/10.11606/ISSN.2316-9044.V20I2P05-29>.
5. Ковалів М.В. Координаційна діяльність прокуратури. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №. 2. С. 228–232. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.38>.
6. Конституція України : від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Концепція взаємодії органів прокуратури із громадами («Прокурор громади») : наказ Офісу Генерального прокурора України від 11 серпня 2023 р. № 224. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0224905-23#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
8. Корнякова Т.В. Прокуратура і органи позавідомчого контролю: нагляд і взаємодія : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Одеса, 2004. 20 с.
9. Курбатова І.С. Міжнародне співробітництво прокуратури України під час кримінального провадження в порядку перейняття. *Приватне та публічне право*. 2020. № 1. С 87–91. <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2020.1.18>.
10. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 рр. : Указ Президента України від 27 вересня 2021 р. № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021> (дата звернення: 28.11.2023).
11. Окопник О.М. Сучасні питання взаємодії прокуратури України та громадськості. *Наукові записки. Серія «Право»*. 2020. № 8. С. 59–63.
12. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697–VII. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/card2#Card> (дата звернення: 28.11.2023).
13. Наші зрадники / А. Столяров та ін. *NGL.media*. URL: <https://ngl.media/2023/09/28/nashi-zradniki> (дата звернення: 28.11.2023).
14. Хорсуненко О.В. Прокуратура України та країн – членів Європейського Союзу: порівняльне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Одеса, 2019. 221 с.
15. Циганок С.В. Правові засади взаємодії органів прокуратури із ЗМІ та громадськістю. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 10. С. 107–110. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.18>.

References:

1. Cusato, E. (2018). From Ecocide to Voluntary Remediation Projects: Legal Responses to Environmental Warfare in Vietnam and the Spectre of Colonialism. *Melbourne Journal of International Law*, № 19 (2), pp. 494.
2. Hawes, C. (2020). Transforming the culture of Chinese prosecutors through guiding cases. *New Criminal Law Review*, № 23 (2), pp. 196–235. <https://doi.org/10.1525/nclr.2020.23.2.196>.
3. Nunes, R. (2020). Access to Justice and the Legal Complex: Building a Public Defenders' Office in Brazil. *Journal of Politics in Latin America*, № 12 (2), pp. 155–176. <https://doi.org/10.1177/1866802X20942780>.

-
4. Viola, A.C., Pepe, V.L.E., Ventura, M. (2020). The long way back to society: The Brazilian Public Prosecution Service and the de institutionalization of mental health. *Revista de Direito Sanitario*, № 20 (2), pp. 5–29. <https://doi.org/10.11606/ISSN.2316-9044.V20I2P05-29>.
 5. Kovaliv, M.V. (2023). Coordination activity of the prosecutor's office. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, № 2, pp. 228–232. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.38> [In Ukrainian].
 6. Constitution of Ukraine from 28. June 1996, 254-к/96-VR (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 30, Art. 141 [In Ukrainian].
 7. Order of the Prosecutor General's Office of Ukraine "The concept of interaction between prosecutor's offices and communities ("Community Prosecutor")" from 11 August 2023, No. 224 (2023, August 11). Retrieved 28. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0224905-23#Text> [in Ukrainian].
 8. Kornjakova, T.V. (2004). Prosecutors and organs of our departmental control: supervision and interaction. (Candidate's thesis). Odessa [In Ukrainian].
 9. Kurbatova, I.S. (2020). International cooperation of the prosecutor's office of Ukraine during criminal proceedings in order of adoption. *Private and Public Law*. № 1, pp. 87–91. <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2020.1.18> [In Ukrainian].
 10. Decree of the President of Ukraine of 27 September 2021 "On the National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine for 2021–2026" № 487/2021 (2021). Retrieved 28. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/go/487/2021> [In Ukrainian].
 11. Okopnyk, O. (2020). Current issues of interaction between the prosecutor's office of Ukraine and the public. *Scientific notes. Series: Law*, № 8, pp. 59–53 [In Ukrainian].
 12. Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office" from 14 October 2014, № 1697–VII (2014, October 14). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 2–3, Art. 12. Retrieved 28. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/card2#Card> [In Ukrainian].
 13. Stolyarov A., Tuzyak N., Maksimenko V. (2023, September 28). Our traitors. NGL.media. Retrieved 28. November 2023. From: <https://ngl.media/2023/09/28/nashi-zradniki> [In Ukrainian].
 14. Horsunenکو, O.V. (2019). Prosecutors Ukraine and countries of the European Union: a comparative study (Candidate's thesis). Odessa [In Ukrainian].
 15. Tsyganok, S. (2019). Legal principles of interaction of the prosecutor's office with mass media and the public. *Entrepreneurship, Economy and Law*, № 10, pp. 107–110. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.18> [In Ukrainian].

LEGAL PRINCIPLES OF INTERACTION THE PROSECUTOR GENERAL'S OFFICE OF UKRAINE WITH CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS

Pylip Victoria,

Candidate of Law (PhD of Law),

Associate Professor at the Department of Administrative, Financial and Information Law

Uzhhorod National University

orcid.org/0000-0001-6483-0749

victoria.pylyp@ukr.net

Purpose. The purpose of the article is to clarify the principles of cooperation between the prosecutor's office and institutions of civil society in the context of the implementation of the law enforcement function. **Methods.** A complex of general and special scientific research methods represents the theoretical and methodological basis of the research. In particular, the method of

analysis and synthesis, systemic, systemic-structural, and comparative-legal was used during the analysis of the current legislation of Ukraine and the assessment of the current state of regulation of certain aspects of the interaction of the prosecutor's office with institutions of civil society. The methods of analysis, synthesis, and forecasting contributed to the definition of certain debatable provisions of the "Community Prosecutor" concept. In general, a comprehensive approach to the application of general and special scientific research methods ensured the reliability and validity of formulated conclusions, recommendations, and suggestions. **Results.** The conducted textual analysis of the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office" proved that the main profile legislative acts do not define the legal basis for the interaction of the prosecutor's office and formalized structures of civil society, in particular such as the media, public organizations and other associations of citizens. This made it possible to state that the current state of legal support for the joint activity of the latter in the context of law enforcement activities is insufficient. Therefore, to ensure the implementation of such activities within the legal framework, the unification of common activity algorithms, and the development of effective forms of interaction, it is important to regulate these aspects at the legislative level. It was found that the implementation of the "Community Prosecutor" Concept is promising in establishing fruitful communication between the prosecutor's office non-governmental organizations, and the population, however, the importance of reforming the legislation to implement the ideas enshrined in it was emphasized. It was determined that the experience of civil society in some countries of Europe and the world is proven. It was established that the latter purposefully certifies that the main constitutional duty of the prosecutor's office is to protect and ensure social interests, the legal system, and a democratic society, and determine the priority areas of activity of the prosecutor's office, which should be given "special attention" in ensuring prosecution. **Conclusions.** Based on the modern realities in which the civil society institutions of Ukraine are developing, it is important to establish their communication and interaction with the prosecutor's office. The following forms of implementation of the law enforcement function of the state, through the joint interaction of the outlined subjects, are considered promising for implementation, such as the involvement of the media in informing the public about the results and nature of the activities prosecutor's office, informing about the results of conducted journalistic investigations to conduct a competent review of the latter to identify facts of illegal behavior of individual subjects or their groups. It is important to involve public organizations, in particular human rights defenders, and other associations of citizens for joint information and educational, and scientific activities, involving the latter in such relevant forms of activity as documenting war crimes, conducting open data investigations, and analyzing social networks to identify illegal actions of individual subjects, etc. It is emphasized that the prospects for further interaction of the prosecutor's office with institutions of civil society dictate the need for normative consolidation of the relevant legal foundations of this activity. In connection with this, it is proposed to make changes to the Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office", in particular, to supplement it with a separate section, which should define the fundamental principles of interaction between the prosecutor's office and civil society institutions.

Key words: law enforcement agency, law enforcement function, activity, cooperation, communication, principle, public organization, media, society.

УМОВИ НАКЛАДЕННЯ ШТРАФУ НА ПЕНСІЙНИЙ ОРГАН ЗА НЕВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ

Мета. Наукова стаття присвячена аналізу умов, за наявності яких можливе накладення штрафу за невиконання судового рішення на керівника суб'єкта владних повноважень, а саме керівника пенсійного органу. Насамперед дослідження спрямоване на підвищення ефективності правосуддя, покращення якості виконання судових рішень у спорах з органом Пенсійного фонду України, які розглядаються в порядку адміністративного судочинства. Основною метою дослідження є виявлення нормативних прогалин у регулюванні вказаного питання, проблемних аспектів судової практики та пошук шляхів їх вирішення. Методи, що використовувались в процесі роботи над публікацією, обрані відповідно до мети та завдань дослідження з урахуванням його об'єкта та предмета. У процесі написання статті використовувалися такі методи: діалектичний (супроводжував увесь процес дослідження та дозволив розглянути тенденції розвитку інституту накладення штрафу за невиконання судового рішення), системний (дозволив розглянути інститут накладення штрафу за невиконання судового рішення як складник адміністративного процесу), логічного аналізу, системно-функціональний, дедукції, індукції (під час формулювання наукових пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства) тощо. Вибір та використання зазначених методів у публікації мають подекуди комбінований характер, залежно від вирішення конкретних завдань дослідження. Результати. У процесі проведеного дослідження виділено як нормативні, так і авторські умови накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень за невиконання судового рішення, передбаченого статтею 382 Кодексу адміністративного судочинства України. Авторами обґрунтовано, що накладенню штрафу завжди має передувати встановлення нового строку для подання звіту про виконання судового рішення. Також питання про накладення штрафу обов'язково треба вирішувати в судовому засіданні. Навіть більше, на таке засідання варто запросити керівника суб'єкта владних повноважень, адже саме до нього застосовуватиметься майнова санкція. Наостанок потрібно ретельно, а не формально з'ясовувати справжні причини невиконання судового рішення.

Окрім того, акцентовано увагу на обов'язкових реквізитах ухвали про накладення штрафу. Така повинна містити прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, її РНОКПП і місце проживання. Адже без зазначення вказаних відомостей виконання ухвали про накладення штрафу буде неможливим. Запропоновано внести зміни до статті 294 Кодексу адміністративного судочинства України, які б унеможливили оскарження в апеляційному порядку ухвали суду про зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення чи встановлення нового строку для такого подання.

Ключові слова: адміністративне судочинство, адміністративний суд, публічно-правовий спір, суб'єкт владних повноважень, судовий контроль.

Сасевич Олександр,

кандидат
юридичних наук,
суддя
Львівського окружного
адміністративного суду,
член Вищої ради
правосуддя
orcid.org/0009-0005-6902-008X
omsasevich@ukr.net

Стасів Наталія,

кандидат юридичних
наук,
помічник судді
Львівського окружного
адміністративного суду,
асистент кафедри права
Львівського
національного
університету
ветеринарної медицини
та біотехнологій
імені Степана Гжицького
orcid.org/0009-0007-2313-1694
natalia_sk@ukr.net

1. Вступ

Останнім часом фокус уваги правничої спільноти змістився із забезпечення своєчасного, об'єктивного та повного розгляду спору між сторонами на сприяння належному виконанню судового рішення. Ні для кого не секрет, що ситуація з невиконаними судовими рішеннями в Україні є катастрофічною. Так, за даними Державної казначейської служби України, станом на 6 жовтня 2023 р. борг за невиконаними судовими рішеннями становить 6,8 млрд гривень та продовжує невпинно зростати (Державна казначейська служба України, 2023).

На масштабний і структурний характер вказаної проблеми неодноразово звертав увагу Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), зокрема в рішенні у справі «Жовнер проти України» (рішення ЄСПЛ «Жовнер проти України», 2004), пілотному рішенні у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (рішення ЄСПЛ «Юрій Миколайович Іванов проти України», 2010), рішенні у справі «Бурмич та інші проти України» (рішення ЄСПЛ «Бурмич та інші проти України», 2017). Отже, якщо не вирішити в найближчому майбутньому окреслену проблему, це може спричинити настання негативних наслідків для України аж до призупинення чи позбавлення членства в Раді Європи.

Очевидно, що в умовах воєнного часу розраховувати на додаткові бюджетні надходження, що компенсують заборгованість держави, марно. Тому правники всієї країни невпинно шукають шляхи, які допоможуть покращити якість виконання судових рішень. Однією з таких спроб стало запровадження механізмів судового контролю в порядку адміністративного судочинства (ст. ст. 382, 383 Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) України).

Одним із співавторів цієї статті є член Вищої ради правосуддя, к. ю. н. Олександр Михайлович Сасевич, який неодноразово наголошував на ефективності такого механізму контролю (Сасевич, 2019). На підтвердження цієї тези свідчить і судова практика, зокрема значна частина ухвал про прийняття звіту про виконання судового рішення, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень. Варто надати позитивну оцінку

результатам застосування судового контролю у спрах щодо відносин публічної служби (наприклад, постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14 листопада 2023 р. у справі № 420/967/21 (Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду, 2023)), спрахх щодо відмови в реєстрації податкових накладних (наприклад, ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду від 9 лютого 2023 р. у справі (Ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду, 2023)), спрахх щодо здійснення соціальних виплат (наприклад, постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 9 листопада 2023 р. у справі № 620/2038/21 (Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду, 2023)).

Водночас вимушені констатувати, що механізми судового контролю не демонструють зазначеної ефективності в так званих «пенсійних спрахх», які становлять левову частку з навантаження адміністративних судів.

2. Нормативне закріплення можливості накладення штрафу за невиконання судового рішення в порядку адміністративного судочинства

Повертаючись до теми цієї публікації, варто зазначити, що право суду накласти штраф на суб'єкта владних повноважень за невиконання судового рішення передбачене у ст. 382 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України, 2005). У ч. 1 вказаної статті регламентоване повноваження суду, який ухвалив судове рішення в адміністративній справі, щодо зобов'язання суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати в установленний судом строк звіт про виконання судового рішення (КАС України, 2005).

Водночас у ч. 2 вказаної статті передбачено санкцію за наслідками розгляду звіту суб'єкта владних повноважень про виконання рішення суду або в разі неподання такого звіту. Так, суддя своєю ухвалою може встановити новий строк подання звіту, накласти на керівника суб'єкта владних повноважень, відповідального за виконання рішення, штраф у сумі від двадцяти до сорока розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Половина суми штрафу стягується на користь позивача, інша половина – до Державного бюджету України (КАС України, 2005).

Детальний аналіз положень ст. 382 КАС України дозволяє викристалізувати такі умови накладення штрафу за невиконання судового рішення в адміністративній справі:

- 1) спеціальний суб'єктний склад сторін (позивач – фізична чи юридична особа приватного права, відповідач – суб'єкт владних повноважень);
- 2) наявність рішення суду, ухваленого на користь позивача, яким відповідача зобов'язано до вчинення визначених дій;
- 3) реалізація судом своїх контрольних повноважень шляхом зобов'язання відповідача подати звіт про виконання судового рішення;
- 4) неподання відповідачем у встановлений судом строку звіту про виконання судового рішення або встановлення за результатами розгляду такого факту невиконання судового рішення.

У ч. 5 ст. 382 КАС України передбачено право суду за клопотанням органу чи посадової особи, відповідальних за виконання рішення, на підставі відповідних доказів зменшити розмір штрафу, який стягується на користь Державного бюджету України за невиконання або неналежне виконання рішення, на суму штрафу, який було накладено за ці самі дії державним виконавцем відповідно до законодавства про виконавче провадження (КАС України, 2005).

Відповідно до ч. 6 ст. 382 КАС України ухвала суду про накладення штрафу, що набрала чинності, направляється для виконання до державної виконавчої служби. З наступного дня після набрання ухвалою чинності на суму заборгованості без додаткового рішення суду нараховується пеня в розмірі трьох відсотків річних з урахуванням індексу інфляції (КАС України, 2005).

Положеннями ч. 7 ст. 382 КАС України передбачено, що сплата штрафу не звільняє від обов'язку виконати рішення суду та подати звіт про його виконання. Повторне невиконання цього обов'язку призводить до застосування наслідків, установлених ч. ч. 1, 2 цієї статті, але розмір нового штрафу водночас збільшується на суму штрафу, який було або мало бути сплачено за попередньою ухвалою (КАС України, 2005).

3. Проблеми судової практики щодо накладення штрафу за невиконання судового рішення в порядку адміністративного судочинства

Якщо застосувати аналізовані нормативні положення до найчисельнішої категорії адміністративних справ (спори фізичних осіб з органами Пенсійного фонду України), можна виокремити дві типові ситуації, у яких на практиці трапляється накладення штрафу за невиконання судового рішення.

Перша ситуація має місце тоді, коли рішення суду виконане відповідачем частково, у зв'язку з відсутністю бюджетного фінансування. Ідеться про справи, у яких на виконання рішення суду здійснено перерахунок пенсії позивача-пенсіонера, проте виплату заборгованості відтерміновано до надходження коштів на такі виплати з державного бюджету. За оперативними даними, у 2023 р. здійснюється виплата заборгованості за судовими рішеннями, що набрали чинності в період із 8 липня 2020 р. по 20 вересня 2020 р., тобто затримка між датою ухвалення рішення та датою виплати заборгованості становить більше трьох років.

Оцінку правомірності такого відтермінування надав Верховний Суд, який насамперед акцентував увагу на неможливості зміни способу виконання судового рішення зі способу «зобов'язати Головне управління Пенсійного фонду України виплатити заборгованість по пенсії» на спосіб «стягнути з Головного управління Пенсійного фонду України на користь позивача невикладену заборгованість по пенсії за встановлений період» (Постанова Верховного Суду, 2023). У постанові від 24 липня 2023 р. у справі № 420/6671/18 Верховний Суд зазначив, що стягнення із суб'єкта владних повноважень (територіального органу Пенсійного фонду України) коштів, які зберігаються на його рахунках, але призначені для іншої мети, може поставити під загрозу функціонування

такого суб'єкта владних повноважень, виконання покладених на нього функцій та, відповідно, завдати шкоди необмеженій кількості осіб (постанова Верховного Суду від 24 липня 2023 р. у справі № 420/6671/18 (Постанова Верховного Суду, 2023)). Отже, варто констатувати, що органи Пенсійного фонду України на виконання судового рішення можуть здійснити лише перерахунок пенсії позивача, проте виплата заборгованості за минулі періоди залежить суто від наявності відповідного бюджетного фінансування.

Водночас у постанові від 4 жовтня 2022 р. у справі № 200/3958/19-а Верховний Суд наголосив на тому, що не може вважатися належним виконання судового рішення, за яким виплата коштів відтермінована на невизначений строк. Відсутність фінансування лише підтверджує, що таке невиконання судового рішення зумовлено об'єктивними обставинами, незалежними від посадових осіб органу Пенсійного фонду. Саме вказані мотиви стали підставою для відмови у прийнятті звіту про виконання судового рішення та встановлення Головному управлінню Пенсійного фонду України нового строку для його подання (Постанова Верховного Суду, 2022).

Верховний Суд відмовив у накладенні штрафу на посадову особу Головного управління Пенсійного фонду України, мотивуючи це тим, що накладення штрафу на начальника Управління, за обставин цієї справи та на цей час, жодним чином не захистить право позивача на отримання коштів (Постанова Верховного Суду, 2022).

Такий підхід видається цілком виправданим, адже накладення штрафу на посадову особу органу Пенсійного фонду України, яка не має об'єктивної можливості виконати судові рішення, суперечитиме принципам адміністративного судочинства та спричинить порушення прав, гарантованих Конституцією України та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Отже, цілком солідарні з позицією Верховного Суду про недопустимість накладення штрафу на посадову особу органу Пенсійного фонду України, коли вона вчинила всі необхідні дії для перерахунку пенсії позивача, проте виплата заборгованості не відбулася з об'єктивних причин (наприклад, через відсутність відповідного фінансування).

Друга типова ситуація, яку хочемо проаналізувати в межах цієї публікації, не пов'язана із браком фінансування органів Пенсійного фонду України. Радше йдеться про повторне свідоме вчинення органом Пенсійного фонду України того самого порушення, якому вже надавалась оцінка в судовому рішенні (а подекуди і не в одному). Ідеться, зокрема, про повторне зменшення відсоткового розміру пенсії позивача чи повторне обмеження такої максимальним розміром.

Так, у своєрідне замкнуте коло потрапляють пенсіонери, розмір пенсії яких перевищив максимальний розмір, установлений ст. 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб». Відповідно до положень вказаної статті максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової

допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації й інших доплат до пенсії, установлених законодавством, окрім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність (ЗУ «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», 1992) (станом на 2023 р. – 20 930 гривень).

За кожного чергового перерахунку пенсії таких осіб (чи то внаслідок виплати щорічної індексації, чи то внаслідок нарахування доплати в розмірі 2 000 гривень) орган Пенсійного фонду України обмежує таку максимальним розміром. Не зупиняє його від встановлення обмеження навіть наявність рішення Конституційного Суду України від 20 грудня 2016 р. № 7-рп/2016 у справі № 1–38/2016, яким визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 9 квітня 1992 р., зі змінами, а саме: ч. 7 ст. 43, згідно з якими максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації й інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, окрім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність; тимчасово, у період з 1 січня 2016 р. по 31 грудня 2016 р., максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації й інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, окрім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати 10 740 гривень (Рішення Конституційного Суду України, 2016).

Попри визнання неконституційним обмеження максимального розміру пенсій осіб, звільнених з військової служби, на практиці таке продовжує застосовуватися. Логіка пенсійного органу зводиться до того, що Конституційний Суд України визнав неконституційними положення щодо обмеження пенсії максимальним розміром у 2016 р. Проте висновків щодо конституційності такого обмеження у 2017 р. та наступних роках не надавав.

Не стримує пенсійний орган від застосування обмеження максимального розміру пенсії і наявність висновків суду про протиправність такого обмеження, установленого до конкретного пенсіонера. Ситуація доходить до абсурду: під час виконання рішення суду, яким зобов'язано орган Пенсійного фонду України здійснити перерахунок та виплату пенсії позивача, наприклад з 1 лютого 2023 р., без обмеження максимального розміру, відповідач такий перерахунок виконує та встановлює обмеження вже з нової дати, наприклад з 1 березня 2023 р. Мотивує своє рішення тим, що 24 лютого 2023 р. Уряд ухвалив

постанову № 168 «Про індексацію пенсійних і страхових виплат та додаткових заходів щодо підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення у 2023 р.» (Постанова Кабінету Міністрів України, 2023). На виконання вимог вказаної постанови відповідач здійснив перерахунок пенсії позивача, унаслідок чого її розмір знову зріс, отже, до такого встановлено нове обмеження максимального розміру. У Єдиному державному реєстрі судових рішень знаходимо сотні ухвал подібного змісту:

- «фактично рішення суду не виконано, адже під час визначення розміру пенсії з 1 травня 2023 р. відповідачем знову застосовано зазначене обмеження» (постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 8 листопада 2023 р. у справі №340/464/23 (Постанова Третього апеляційного адміністративного суду, 2023));

- «відповідач, незважаючи на рішення суду від 23 травня 2023 р. у даній справі, яким встановлено протиправність обмеження пенсії позивача максимальним розміром, з 1 жовтня 2023 р. знову встановив вказане обмеження десятьма прожитковими мінімумами, установленими для осіб, що втратили працездатність» (ухвала Одеського окружного адміністративного суду від 9 листопада 2023 р. у справі № 420/5605/23 (Ухвала Одеського окружного адміністративного суду, 2023));

- «на виконання постанови суду апеляційної інстанції в адміністративній справі № 580/3790/22 відповідач у січні 2023 р. здійснив відповідний перерахунок пенсії позивача з 1 липня 2022 р. та за період правовідносин, які розглядалися судом під час вирішення цієї справи. Проте у виконанні судового рішення в цій справі відповідач знову порушив право позивача на отримання пенсії без обмеження максимальним розміром, застосовавши таке обмеження вже за інший період (у правовідносинах, які виникли вже з періоду виконання рішення суду в цій справі)» (ухвала Черкаського окружного адміністративного суду від 11 серпня 2023 р. у справі № 580/3790/22 (Ухвала Черкаського окружного адміністративного суду, 2023));

- «виконуючи рішення суду у справі № 620/3179/22, відповідач дійшов висновку, що він не зобов'язаний у майбутньому здійснювати виплату пенсії без обмеження її максимальним розміром та з урахуванням надбавок та підвищень до пенсії, розмір яких змінюється в залежності від прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, а тому, проводячи перерахунок позивачу пенсії 1 листопада 2020 р., 1 липня 2021 р., 1 березня 2022 р., 1 грудня 2022 р., відповідач уважав, що мав підстави повторно обмежувати пенсію максимальним розміром із тих самих підстав, які визнані судом протиправними, проте станом на 1 грудня 2019 р.» (ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду від 7 червня 2023 р. у справі № 620/3179/22 (Ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду, 2023));

- «Головним управлінням Пенсійного фонду України в м. Києві на виконання рішення Чернівецького окружного адміністративного суду № 600/1883/22-а

від 30 червня 2022 р. проведено перерахунок пенсії позивача з обмеженням максимальним розміром, що суперечить вказаному судовому рішення, яким зобов'язувалось Головне управління Пенсійного фонду України в м. Києві здійснити з 1 квітня 2019 р. перерахунок та виплату пенсії по інвалідності ОСОБА_1 на підставі довідки Управління Служби безпеки України № 21/3/2–9/878–186 від 14 липня 2020 р. без обмеження максимальним розміром» (ухвала Чернівецького окружного адміністративного суду від 11 травня 2023 р. у справі № 600/1883/22-а (Ухвала Чернівецького окружного адміністративного суду, 2023)).

Наведене яскраво ілюструє наявність системної проблеми з виконанням судових рішень у справах, у яких відповідача – орган Пенсійного фонду України зобов'язано здійснити перерахунок пенсії позивача-пенсіонера без обмеження такої максимальним розміром. Складно уявити почуття такого пенсіонера, який знову і знову змушений звертатися за наданням правничої допомоги, витрачати кошти на сплату судового збору та подавати позов до суду для захисту свого порушеного права на отримання пенсії без обмеження максимального розміру.

Як видається, в аналізованій категорії справ належним чином захистити право позивача на отримання пенсії, не обмеженої максимальним розміром, можна лише за допомогою механізмів судового контролю. Адже у протилежному випадку позивачі-пенсіонери змушені будуть щороку, а то і двічі на рік звертатися до суду по захист свого порушеного права. Вказана ситуація є парадоксальною та недопустимою для правової держави.

Окрім того, нескінченні кругові звернення до суду очікувано спричинять збільшення навантаження на судову систему та додаткові витрати з бюджету. Зазначене звучить особливо загрозливо в умовах воєнної агресії Російської Федерації. Варто пригадати, що саме до повноважень адміністративних судів належить розгляд спорів за участю військовослужбовців і членів їхніх сімей. Отже, безпідставне збільшення навантаження на адміністративні суди може спричинити порушення розумних строків розгляду справ вказаної категорії. Окрім того, відсутність очікуваного позитивного ефекту від судового рішення вкотре негативно вплине на довіру до судової влади зокрема та держави загалом.

Також варто надати оцінку одному нормативному положенню, яке спричиняє надмірну тривалість розгляду питань, пов'язаних із встановленням судового контролю. Ідеться про пункт ч. 1 ст. 294 КАС України, яка передбачає право на оскарження в апеляційному порядку окремо від рішення суду ухвал про накладення штрафу й інших питань судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, постановлених судом відповідно до ст. 382 КАС України (КАС України, 2005). На практиці органи Пенсійного фонду України оскаржують в апеляційному порядку як ухвалу суду про зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення, так і ухвалу суду

про встановлення нового строку для подання звіту, ухвалу за результатами розгляду такого звіту й ухвалу суду про накладення штрафу. Отже, під час вирішення питань, пов'язаних із виконанням судового рішення, справа може тричі оскаржуватися в апеляційному порядку.

Підсумовуючи викладене, вважаємо за необхідне внести зміни до КАС України, які унеможливлять апеляційне оскарження ухвали про зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення, яка є своєрідним аналогом ухвали про відкриття провадження, не спричиняє жодних негативних наслідків для органу Пенсійного фонду України та не перешкоджає провадженню у справі.

4. Висновки

У попередньому підрозділі виокремлено умови накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень за невиконання судового рішення, які передбачені ст. 382 КАС України. Тепер же необхідно виділити авторські умови, які хоч і не передбачені нормативно, проте необхідність їх дотримання цілком узгоджується із ключовими принципами адміністративного судочинства.

По-перше, накладенню штрафу завжди має передувати встановлення нового строку для подання звіту про виконання судового рішення. Тобто суб'єкту владних повноважень треба надати хоча б дві спроби для добровільного виконання судового рішення. Натепер ч. 2 ст. 382 КАС України передбачає можливість накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень одразу за результатами розгляду його звіту.

По-друге, питання про накладення штрафу обов'язково треба вирішувати в судовому засіданні. Навіть більше, на таке засідання варто запросити керівника суб'єкта владних повноважень, адже саме до нього застосовуватиметься майнова санкція. Натепер норма ст. 382 КАС України не передбачає запрошення на судові засідання керівника суб'єкта владних повноважень, щодо якого вирішується питання про накладення штрафу. Вказане питання найчастіше вирішується за участю працівника юридичного відділу відповідного органу або й узагалі без його участі.

По-третє, потрібно ретельно, а не формально з'ясовувати справжні причини невиконання судового рішення, а також те, чи володіє керівник належними повноваженнями для виконання такого рішення. У постанові від 4 жовтня 2022 р. у справі № 200/3958/19-а Верховний Суд зазначив, що «маючи за мету забезпечення реалізації конституційного принципу обов'язковості судових рішень, адміністративні суди мають зважено підходити до вибору процесуальних засобів такого забезпечення, а саме: встановлювати справжні причини виникнення затримки у виконанні судового рішення, аналізувати акти законодавства, урахувати здійснені відповідною посадовою особою дії, спрямовані на виконання судового рішення, та їхню відповідність вимогам законодавства, встановлювати наявність і форму вини такої посадової особи, а також зазначати співмірність розміру штрафу та доходів (фінансової спроможності) такої посадової особи».

Накладення штрафу на посадову особу, відповідальну за виконання рішення суду, не повинно зумовлювати порушення основоположних засад адміністративного судочинства, зокрема, пропорційності, необхідності дотримання оптимального балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи та цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія) тощо; такі засоби не можуть бути надмірними за визначених умов та не мають призводити до порушення прав, гарантованих Конституцією України та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод» (Постанова Верховного Суду, 2022).

Окремо варто звернути увагу на обов'язкові реквізити ухвали про накладення штрафу. Така повинна містити прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, її РНОКПП та місце проживання. Без зазначення вказаних відомостей виконання ухвали про накладення штрафу буде неможливим.

Цікавою для аналізу є ситуація, коли у процесі виконання судового рішення змінився керівник суб'єкта владних повноважень. Уважаємо за доцільне в такому разі надати новому керівнику суб'єкта владних повноважень новий строк для виконання судового рішення. Інакше притягнення до відповідальності такого керівника суб'єкта владних повноважень за порушення, учинене його попередником, буде безпідставним.

Насамкінець варто зазначити, що ми твердо переконані, що активне застосування судами своїх контрольних повноважень, зокрема і щодо накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень, винного в невиконанні судового рішення, може суттєво покращити ситуацію з виконанням рішень у пенсійних спорах. Водночас застосовувати такі повноваження варто з особливою обережністю, беручи до уваги всі обставини справи та ризик накласти штраф у досить значному розмірі на особу, вина якої в невиконанні судового рішення відсутня. Тому закликаємо до плідної наукової дискусії та подальшого аналізу тематики накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень за невиконання судового рішення.

Список використаних джерел:

1. Про стан та терміни перерахування коштів за рішеннями судів / Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/diyalnist/vikonannya-sudovih-rishen/pro-stand-ta-termini-pererahuvannya-koshtiv-za-rishennyami-sudiv> (дата звернення: 28.11.2023).
2. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Жовнер проти України» (заява № 56848/00) від 29.06.2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_221#Text (дата звернення: 28.11.2023).
3. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (заява № 40450/04) від 15.01.2010 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_479#Text (дата звернення: 28.11.2023).
4. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Бурмич та інші проти України» (заява № 46852/13 та інші) від 12.10.2017 р. URL: <https://minjust.gov.ua/files/gene ral/2023/06/08/20230608173527-69.pdf> (дата звернення: 28.11.2023).

5. Сасевич О. Судовий контроль як механізм підвищення ефективності судових рішень. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/144287-sudoviy-kontrolyak-mekhanizm-pidvischennya-efektivnosti-sudovikh-rishen> (дата звернення: 28.11.2023).
6. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14.11.2023 р. у справі № 420/967/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114909864> (дата звернення: 28.11.2023).
7. Ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду від 09.02.2023 р. у справі № 620/3131/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108880481> (дата звернення: 28.11.2023).
8. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 09.11.2023 р. у справі № 620/2038/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114804147> (дата звернення: 28.11.2023).
9. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон від 06.07.2005 р. № 2747–IV. Дата оновлення: 19.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
10. Постанова Верховного Суду від 24.07.2023 р. у справі № 420/6671/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112382417> (дата звернення: 28.11.2023).
11. Постанова Верховного Суду від 04.10.2022 р. у справі № 200/3958/19-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106716385> (дата звернення: 28.11.2023).
12. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 р. № 2262–XII. Дата оновлення : 06.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень другого речення ч. 7 ст. 43, першого речення ч. 1 ст. 54 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 20.12.2016 р. № 7-рп/2016 у справі № 1–38/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-16#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
14. Про індексацію пенсійних і страхових виплат та додаткових заходів щодо підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення у 2023 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2023 р. № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
15. Постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 08.11.2023 р. у справі № 340/464/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114803350> (дата звернення: 28.11.2023).
16. Ухвала Одеського окружного адміністративного суду від 09.11.2023 р. у справі № 420/5605/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114935904> (дата звернення: 28.11.2023).
17. Ухвала Черкаського окружного адміністративного суду від 11.08.2023 р. у справі № 580/3790/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112781945> (дата звернення: 28.11.2023).
18. Ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду від 07.06.2023 р. у справі № 620/3179/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111381368> (дата звернення: 28.11.2023).
19. Ухвала Чернівецького окружного адміністративного суду від 11.05.2023 р. у справі № 600/1883/22-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110799790> (дата звернення: 28.11.2023).

References:

1. About the status and terms of transfer of funds according to court decisions: State Treasury Service of Ukraine: State Treasury Service of Ukraine. URL: <https://www.treasury.gov.ua/diyalnist/vikonannya-sudovih-rishen/pro-stan-ta-termini-pererahuvannya-koshtiv-zarishennyami-sudiv> (access date: 28. 11.2023).
2. Decision of the European Court of Human Rights in the case “Zhovner v. Ukraine” (application № 56848/00) dated 06.29.2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_221#Text (date of application: 28.11.2023).
3. Decision of the European Court of Human Rights in the case “Yuriy Mykolayovych Ivanov v. Ukraine” (application № 40450/04) dated 15.01.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_479#Text (date of application: 28.11.2023).
4. Decision of the European Court of Human Rights in the case “Burmych et al. v. Ukraine” (application № 46852/13 et al.) dated October 12, 2017. URL: <https://minjust.gov.ua/files/genera/2023/06/08/20230608173527-69.pdf> (access date: 28.11.2023).
5. Sasevich O. Judicial control as a mechanism for increasing the effectiveness of court decisions. Judicial and legal newspaper. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/144287-sudoviy-kontrolyak-mekhanizm-pidvischennya-efektivnosti-sudovikh-rishen> (access date: 28.11.2023).
6. Resolution of the Fifth Administrative Court of Appeal dated 11.14.2023 in case № 420/967/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114909864> (date of application: 28.11.2023).
7. Decision of the Chernihiv District Administrative Court dated February 9, 2023 in case № 620/3131/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108880481> (date of application: 28.11.2023).
8. Resolution of the Sixth Administrative Court of Appeal dated November 9, 2023 in case № 620/2038/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114804147> (date of application: 28.11.2023).
9. Administrative Judicial Code of Ukraine: Code of Ukraine dated 07.06.2005 № 2747–IV. Date of update: 19.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (date of application: 28.11.2023).
10. Resolution of the Supreme Court dated July 24, 2023 in case № 420/6671/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112382417> (date of application: 28.11.2023).
11. Resolution of the Supreme Court dated 04.10.2022 in case № 200/3958/19-a. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106716385> (date of application: 28.11.2023).
12. On pension provision for persons discharged from military service and certain other persons: Law of Ukraine dated 04/09/1992 № 2262–XII. Date of update: 06.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text> (date of application: 28.11.2023).
13. The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of the Supreme Court of Ukraine regarding the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provisions of the second sentence of the seventh part of Article 43, the first sentence of the first part of Article 54 of the Law of Ukraine “On pension provision of persons released from military service and some of other persons” dated 12.20.2016 № 7-пп/2016 in case № 1–38/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-16#Text> (date of application: 28.11.2023).
14. On the indexation of pension and insurance payments and additional measures to increase the level of social protection of the most vulnerable segments of the population in 2023: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 24, 2023 № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2023-%D0%BF#Text> (date of application: 28.11.2023).
15. Resolution of the Third Administrative Court of Appeal dated November 8, 2023 in case № 340/464/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114803350> (date of application: 28.11.2023).

16. Decision of the Odesa District Administrative Court dated November 9, 2023 in case № 420/5605/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114935904> (date of application: 28.11.2023).

17. Decision of the Cherkasy District Administrative Court dated August 11, 2023 in case № 580/3790/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112781945> (date of application: 28.11.2023).

18. Decision of the Chernihiv District Administrative Court dated 06/07/2023 in case № 620/3179/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111381368> (date of application: 28.11.2023).

19. Decision of the Chernivtsi District Administrative Court dated May 11, 2023 in case № 600/1883/22-a. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110799790> (date of application: 28.11.2023).

CONDITIONS FOR APPLYING A FINE TO THE PENSION AUTHORITY FOR NON-ENFORCEMENT OF A COURT DECISION IN AN ADMINISTRATIVE CASE

Sasevich Oleksandr,

*Ph. D. in Law, Judge
of the Lviv District Administrative Court,
Member of the High Council of Justice
orcid.org/0009-0005-6902-008X
omsasevich@ukr.net*

Stasiv Nataliia,

*Ph. D. in Law, Assistant Judge
of the Lviv District Administrative Court,
Assistant at the Law Department
Stepan Gzhitsky Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology
orcid.org/0009-0007-2313-1694
stasiv.natali@gmail.com*

Purpose. The scientific article is devoted to the analysis of conditions, in the presence of which it is possible to impose a fine for non-compliance with a court decision on the head of a subject of authority, namely the head of a pension body. First of all, this study is aimed at improving the efficiency of justice, improving the quality of execution of court decisions in disputes with the Pension Fund of Ukraine, which are considered in the order of administrative proceedings. The main goal of the study is to identify regulatory gaps in the regulation of the specified issue, problematic aspects of judicial practice and search for ways to solve them. **Methods.** In the process of writing the article, the following methods were used: dialectical (it accompanied the entire research process and allowed to consider the development trends of the institution of imposing a fine for non-compliance with a court decision), systemic (it allowed to consider the institution of imposing a fine for non-compliance with a court decision as a component of the administrative process), logical analysis, systemic functional, deduction, induction (when formulating scientific proposals for improving current legislation) and others. The choice and use of the specified methods in the publication is sometimes combined depending on the solution of specific research tasks. **Results and conclusions.** In the course of the conducted research, both

normative and copyright conditions for imposing a fine on the head of a subject of authority for failure to comply with a court decision provided for in Article 382 of the Civil Code of Ukraine were highlighted. The author substantiates that the imposition of a fine should always be preceded by the establishment of a new deadline for submitting a report on the execution of the court decision. Also, the issue of imposing a fine must be decided at a court hearing. Moreover, the head of the subject of authority should be invited to such a meeting, because it is to him that the property sanction will be applied. Finally, it is necessary to carefully, and not formally, find out the real reasons for the non-execution of the court decision.

In addition, attention is focused on the mandatory details of the decision on the imposition of a fine. This should contain the surname, first name, patronymic of the official, his RNOKPP and place of residence. In the opposite case, without specifying the specified information, it will be impossible to execute the decision on the imposition of a fine. It is proposed to make changes to Article 294 of the Civil Code of Ukraine, which would make it impossible to appeal in the appeal procedure the court decision on the obligation to submit a report on the execution of the court decision or to set a new deadline for such submission.

Key words: administrative proceedings, administrative court, public-legal dispute, subject of imperious plenary powers, judicial control.

ДО УВАГИ АВТОРІВ

До друку приймаються наукові статті провідних фахівців у галузі публічного права, представників юридичної практики, молодих науковців.

Технічні вимоги до оформлення статті:

Формат А 4; поля – 2 см (нижнє) x 2 см (верхнє), 3 см (ліве) x 1,5 см (праве); абзац – 1,25 см; міжрядковий інтервал – 1,5 см; шрифт – Times New Roman; кегль – 14.

Обсяг статті – від 10 до 20 сторінок.

У тексті слід використовувати символи за зразком: лапки «...», дефіс (-), тире (–), апостроф (').

Послідовність розміщення структурних елементів у науковій статті:

1. Вказується мовою статті (англійською або німецькою):

назва;

прізвище, ім'я, по батькові автора (-ів) статті (не більше двох осіб);

посада, місце роботи/навчання, науковий ступінь, вчене звання (за наявності), електронна адреса;

розширена анотація та ключові слова. В анотації повинна бути така структура: Мета, Методи, Результати та Висновки. Обсяг анотації: мінімум – 300 слів, максимум – 350 слів. До анотації обов'язково додають 5–10 ключових слів.

2. Текст статті:

Вступ (Introduction) є обов'язковою частиною роботи, в якій автор вказує новизну теми та актуальність наукових рішень. Мета дослідження повинна бути чітко вказана поряд з науково-дослідницькими завданнями. Необхідно вказати методологію дослідження, логіку уявлення дослідженого матеріалу.

Основний текст повинен бути поділеним на змістовні розділи з окремими заголовками (до 4-6 слів).

Стаття повинна містити висновки з проведеного дослідження (Conclusions), в яких представлені розгорнуті конкретні висновки за результатами дослідження і перспективи подальших досліджень у цьому напрямку.

3. Список використаних джерел. Бібліографічний опис списку оформлюється з урахуванням розробленого в 2015 році Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». За умови неправильного оформлення списку використаних джерел стаття може бути відхилена рецензентами.

4. References. Оформлюється відповідно до стандарту APA (APA Style Reference Citations). Автор (трансліт), назва статті (трансліт), назва статті (в квадратних дужках переклад англійською мовою), назва джерела (трансліт), вихідні дані (місто з позначенням англійською мовою), видавництво (трансліт). Наприклад:

Dikhtiievskiy, P. V., Lahniuk, O. M. (2015). Kadrove zabezpechennia sudiv zahalnoi yurysdyksii: administrativno-pravovyi aspekt [Staff assistance of of courts of general jurisdiction: administrative and legal aspect]. Kherson: Helevetyka. [in Ukrainian]

Bondarenko, I. (2002). Sudova systema Ukrainy ta yii reformuvannia v suchasnykh umovakh [Judicial system of Ukraine and its reforming in the modern conditions]. Pravo Ukrainy, no. 8, pp. 37–39.

Транслітерація імен та прізвищ з української мови здійснюється відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею» від 27 січня 2010 р. № 55.

Транслітерація з російської мови здійснюється відповідно до ГОСТ 7.79-2000. Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Правила транслитерации кирилловского письма латинским алфавитом.

5. Вказується українською і англійською (якщо статтю подано німецькою мовою):

назва;

прізвище, ім'я, по батькові автора (-ів) статті (не більше двох осіб);

посада, місце роботи/навчання, науковий ступінь, вчене звання (за наявністю), електронна адреса;

розширена анотація та ключові слова. В анотації повинна бути така структура: Мета, Методи, Результати та Висновки. Обсяг анотації: мінімум – 300 слів, максимум – 350 слів. До анотації обов'язково додають 5–10 ключових слів.

Посилання на літературу подаються у тексті тільки в круглих дужках:

При цьому кожен громадянин України, який відповідає встановленим вимогам до кандидата на посаду прокурора, має право звернутися до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів із заявою про участь у доборі кандидатів на посаду прокурора (ЗУ «Про прокуратуру», 2015).

Усі статті, що надходять до редакції проходять закрите рецензування та перевіряються на плагіат.

Редколегія вправі рецензувати, редагувати, скорочувати та відхиляти статті. У разі недотримання зазначених вимог щодо оформлення рукописів редакція залишає за собою право не розглядати їх. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. Передрук статей можливий лише з дозволу редакції.

FOR AUTHORS

We accept articles of leading specialists in the sphere of public law, representatives of legal practice, young scientists.

Technical requirements for article composition:

Size A 4; fields – 2 cm (bottom) x 2 cm (top), 3 cm (left) x 1,5 cm (right); indentation – 1,25 cm; line spacing – 1,5 cm; font – Times New Roman; size – 14.

The article volume is from 10 to 20 pages.

It should be used symbols as follows: quotes “...”, hyphen (-), dash (–), apostrophe (’).

Sequence of placement of structural elements in a research article:

1. It is indicated in the language of the article (English or German):

title;

surname, name, patronymic of author (-s) of the article (no more than two persons);

job position, place of employment/study, academic degree, rank (if any), e-mail;

expanded summary and key words. The summary consists of the following obligatory structure: Purpose, Methods, Results and Conclusions. Summary volume: minimum – 300 words, maximum – 350 words. After the summary, it is necessary to add 5–10 key words or phrases.

2. Text of the article:

Introduction is an obligatory part of the research, where the author indicates topicality of the subject and actuality of scientific decisions. Goal of research should be clearly indicated along with the research tasks. It is necessary to specify the methodology of research, the logic of presentation of the investigated material.

The main text should be divided into content-rich sections with separate headings (up to 4-6 words).

The article should contain conclusions from the study, which present detailed findings from the study and the prospects for further research in this direction.

3. Bibliography. Bibliography description is carried out taking into account the National Standard of Ukraine DSTU 8302: 2015 “Information and documentation. Bibliographic reference. General principles and rules of composition”. Reviewers can reject an article in the case of improper execution of bibliography.

4. References. It is composed according to standards APA (APA Style Reference Citations). There is an author (transliteration), title of the article (in square brackets, English translation), source name (transliteration), source data (city with the English mark), publishing house (transliteration). For example:

Dikhtievskyi, P. V., Lahniuk, O. M. (2015). Kadrove zabezpechennia sudiv zahalnoi yurysdyksii: administratyvno-pravovyi aspekt [Staff assistance of of courts of general jurisdiction: administrative and legal aspect]. Kherson: Helevetyka. [in Ukrainian]

Bondarenko, I. (2002). Sudova systema Ukrainy ta yii reformuvannia v suchasnykh umovakh [Judicial system of Ukraine and its reforming in the modern conditions]. *Pravo Ukrainy*, no. 8, pp. 37–39.

Transliteration of names and surnames is carried out in accordance with the requirements of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Normalization of Transliteration of the Ukrainian Alphabet by Means of the Latin Alphabet” dated January 27, 2010, No. 55.

Transliteration from Russian is carried out in accordance with GOST 7.79-2000. System of standards on information, librarianship and publishing. Rules of transliteration of Cyrillic script by Latin alphabet.

5. It is indicated in Ukrainian and English (if the article is submitted in German): title;

surname, name, patronymic of author (-s) of the article (no more than two persons);

job position, place of employment/study, academic degree, rank (if any), e-mail;

extended summary and key words. Summary has to contain: subject of research, methodology, goal and conclusions of research. The minimum volume of summary is 350 words.

References to the literature are given in the text only in parentheses:

At the same time, every citizen of Ukraine, who meets the established requirements for a candidate for a post of prosecutor, has the right to appeal to the Qualification Disciplinary Commission of Public Prosecutors with application of participation in the selection of candidates on the post of prosecutor (The Law of Ukraine “On Public Prosecution Service”, 2015).

All articles, which are sent to editorial office, pass a close review and are tested for plagiarism presence.

Editorial board has the right to review, edit, reduce and reject the article. In the case of neglect of mentioned requirements regarding manuscripts composition, editorial board reserves the right to skip them. Editorial staff not always shares a position of authors. Republication of articles is possible only with the consent of editorial board.

НОТАТКИ

Наукове видання

Адміністративне ПРАВО і ПРОЦЕС

науково-практичний журнал

№ 3 (42)/2023

Коректура • Н. Славогородська
Комп'ютерна верстка • М. Михальченко

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір,
точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
власних імен та інших відомостей.

Формат 70/100/1/16. Ум.-друк. арк. 5,58. Наклад 300 прим. Замов. № 0224/125.
Гарнітура Times. Папір офсет. Цифровий друк.
Підписано до друку 26.09.2023.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1.
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022

Scientific publication

Administrative **LAW and PROCESS**

scientific and practical journal

№ 3 (42)/2023

Proof reading N. Slavohorodska
Desktop publishing M. Mykhalchenko

The authors are fully responsible for the collation, accuracy of facts, quotes,
economic-statistical data, proper names and other information.

Format 70/100/1/16. Printer's sheet 5,58. Circulation 300 copies. Order No 0224/125.
Typeface Times. Offset paper. Digital printing.
Authorized for printing as of 26.09.2023.

Publishing House "Helvetica"
65101, Ukraine, Odessa, 6/1 Inglizi St.
Telephone: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Certificate of a publishing entity ДК No 7623 dated 22.06.2022